

I1: Kunt u mij vertellen wanneer u in Leiden bent gekomen?

G: In '45.

I1: In 1945, en toen was u dus 5 jaar?

G: Ja.

I1: En waar? In welke wijk ging u wonen?

G: Nou, we gingen eerst bij een opa en oma in, een spoorhuis dat afgebroken is, bij de spoorbaan, vlakbij waar Hetty gewoond heeft. [Hetty is I2]

I1: Spoorbaan?

G: Bij de Ambachtsschool.

I1: Oh, bij de Haagweg.

G: Daar stond een spoorhuis en daar gingen we eerst in. Het was natuurlijk een groot gezin, want ik was de oudste; ik had drie broertjes, dus onder me, allemaal in de oorlog. Ieder jaar één.

I1: Ja.

G: Entoen gingen we in de Bomaranstraat wonen.

I1: De Wolmaransstraat?

G: De Wolmaransstraat, als ik het goed zeg, ja.

I1: En waar is die Wolmaransstraat?

G: Op de Morsweg is dat hè? Daar achter, dat straatje. Ja, volgens mij bij een oom, en toen hebben we op zolder even gewoond, want we hadden geen huis natuurlijk, en een paar kinderen. Toen weer even bij oma in het spoorhuis. Zo hebben we aangeklungeld, totdat we een huis hadden. En toen zijn wij in de Herensteeg gaan wonen in '46. [Herensteeg 17a, al in 1940, Jan Huschka, inspecteur; hij tr. 8 september 1939 Dirkje Koren]

I1: OK, en van de Haagweg, dat was natuurlijk direct na de oorlog. Kunt u zich daarvan nog wat herinneren?

G: Ja, we werden eigenlijk zo van, bij Opoe of Opa, of bij die oom in, en ik noem dat wel zo, maar dat feest in de [De] Genestetstraat, dat hebben we wel meegemaakt. Dat ja....

I1: En de [De] Genestetstraat, we hebben het nu over de Wolmaransstraat en de Herensteeg, en u zegt nu de Genestetstraat?

G: Daar werd een feest gehouden van de bevrijding, daar waar mijn opa naar toe ging.

I1: OK.

G: Dat was...bij de Haagweg ook.

I1: Ja.

G: En toen was er dan zo'n paal waar alles in hing. En een grote worst en een envelop. En de jongelui kwamen er niet in. En wat zei m'n opa: "Verdorie, wat een sukkels, ik kom d'r wel in". Nou, feest! Hij kwam er in. Dus hij had worst en de envelop. En dat was, ik kan me zo goed herinneren. En dan danst de Hoki Poki. En ja, dat kan je niet meer voorstellen, maar dat was echt een feest, dat was echt heel leuk.

I1: Ja, dat waren dus de bevrijdingsfeesten?

G: Ja, dat waren de bevrijdingsfeesten, dat was echt heel leuk; maar verder van de bevrijdingsfeesten weet

ik niet zo heel veel, dat Ik weet, ik ging erheen met m'n opoe en opa, en dat was heel leuk daar.. Maar verder denk ik, ja, dat rommelde maar aan van het een van het ander. Daarvan zeg ik, ik weet eigenlijk heel weinig daarvan toen.

I1: Ja.....maar toen was u ook nog heel klein, als je 5, 6 jaar bent, daar hebben de meeste mensen niet een vroege herinnering aan. En toen ging u naar de Wolmaransstraat en in 1946, was u 6 jaar, naar de Herensteeg en hoe lang heeft u in de Herensteeg gewoond?

G: 10 jaar.

I1: Oh, dus dat is wel lang. Kunt u zich nog dingen herinneren uit de Herensteeg?Dat was vlakbij de Pieterskerk.

G: Dat was heel gezellig, dat was heel gezellig (lacht).

I1: Nou, vertelt u er eens wat van.

I2: Welk jaartal was dat?

G: 1946, ging ik naar de Herensteeg. En dat was heel leuk, heel gezellig. En we hadden daar naast ons een glazenwasser, die kwam op bezoek, en we hadden de schillenboer, waar La Bota nu zit, of Malle Jan is dat? Wat zit daar?

I1: La Bota.

G: La Bota. Nou, dat was vroeger de schillenboer, en dan bleef 't paard, bleef in de straat staan, natuurlijk gewoon.

I1: Echt waar? En dan stond hij gewoon voor de deur?

G: Met de schillenkraan erachter en mochten we het brengen. En de bak bij z'n kop zo en dan kregen we altijd een snoepje, dus we wilden allemaal wel schillen brengen.

I1: Ja, kan me voorstellen, leuk!

G: Dat was echt heel gezellig. En ook de mensen waren heel gezellig.

I1: Weet u zich bijv. nog de naam van de schillenboer te herinneren?

G: Weet je dat ik daar aan gedacht heb? Ik dacht Castelein [G.H., daarna G.P Castelein, Herensteeg 9].

I1: OK, Castelein. En u had het ook over dat de burens 'n glazenwassersbedrijf hadden.

G: Dat was van [Van] Duuren [J.W.H. van Duuren & Zn., Herensteeg 15] en die had ook nog een café op de Beestenmarkt, voor de koeienmarkt was dat, toen op vrijdag, was er koeienmarkt, en dan was ie dan daar en verder was 'ie glazenwasser. En een meubelmakerij zat er, ook daarnaast. En aan de overkant zat De Mooij met een slachthuis, een slachtpakhuis.

I2: De poelier?

G: Weet je dat die nog in de Diefsteeg heeft gezeten [H. de Mooij jr., Diefsteeg 18]? En ja, die kwam, dat was toen, we waren toen een groot gezin. Want mijn moeder kreeg in '47 nog een kind in en in '49 nog één en in '54 nog een tweeling, dus dat was groot. En die kwamen dan die windeieren brengen van die kippen die geslacht werden. Ik weet niet of je dat weet; eieren zonder schil [schaal] van die kippen die geslacht werden?

I1: Een ei kwam uit een kip die geslacht werd, die had ie nog niet gelegd?

G: Nee, nee, dus wij noemden dat windeieren; dat zei de poelier ook, dat waren windeieren, en dus kregen we net een schaal windeieren en er werden dus de eieren gebakken of pannenkoeken van gebakken. Die kwamen ook op visite. Later heb ik nog als vriendje gekregen, De Mooij. (lacht) Dus dat ging ook allemaal door. En we zaten tegenover de tuin van dat studentenhuys, van....je hebt dat studentenhuys in de Nieuw.....steeg, is dat hè, ja. En dan had je de muur zo en daar gingen mijn broers natuurlijk overheen, appeltjes, peren pikken en dat, leuk, daarheen. Was natuurlijk ook leuk. En dan zaten ze op het politiebureau en dan moest mijn vader ze weer halen.(lacht) Dat gaat nu niet meer hè, d'r zit

prikkeldraad op hè, nu, allemaal, dus. Ja, we hebben daar heel leuk gewoond. We zaten toen ook heel veel buiten.

I1: Iedereen zat buiten. Jullie hadden geen tuin?

G: Nee, we woonden op een bovenhuis; als je de Salomonsteeg uitkomt.....dan kijk je er zo tegen aan, met zo'n erker; dus we hadden maar een huiskamer, een heel klein keukentje en twee slaapkamers en zo'n soort tussenkamertje met geen raam, dus dat was mijn kamertje dan, zonder ramen. En toen ik er kwam wonen, dus toen hadden we twee slaapkamers maar, voor mijn ouders een en voor mijn drie broers, Maar ja, toen kwamen er nog kinderen in '47, dat kind is dan overleden; toen kwam er in '49 mijn zusje. Ja, die mocht op dat slaapkamertje en toen moest ik in de huiskamer, dus toen ging ik in een opklapbed, in de huiskamer in de erker.

I2: Want hoeveel kinderen hadden jullie in totaal?

G: 7, 8 gekregen, maar een is er overleden, 7 dus. En mijn zusje kwam dus in '49, nou, en die ging dan in dat tussenkamertje. Maar ja, toen kwam er nog een tweeling in '54,

I1: Jeetje.

G: Dus en toen ging er een in de, eerst hebben ze in de huiskamer gestaan, dus toen sliep ik in dat opklapbed, en die twee in de huiskamer. 'T was gezellig hoor. Als ze huilden, werd ik boos (lacht), dus nou, en die ging toen later nog bij mijn ouders in de slaapkamer, eentje opzij en eentje aan het voeteneind, en dat was in '54 en toen kregen we dan in '56 een huis in de Van der Hoevenstaat [nr. 12], bij de [De] Sitterlaan is dat, tussen de [De] Sitterlaan en de Melchior Treublaan.

I1: Was dat een huurhuis of was dat een koophuis?

G: Ja, was een huurhuis, ja. Later hebben ze het dan gekocht; toen hebben ze het eerst gehuurd, ja.

I1: Mag ik nog even wat vragen over die Herenstraat?

G: Herensteeg!

I1: Herensteeg, sorry.

G: Ja, want anders is het niet mooi. Moest van een tante wel Herenstraat zeggen. Mocht niet zeggen dat ik in de Herensteeg woonde, dan was het niet netjes!

I1: Daar waren heel veel winkeltjes, dus nog, dus zeg maar de.....

G: Geen winkeltjes in die steeg. Wel een café op de hoek, bij de ingang van de Pieterskerk daar op de hoek, dat was een.....

I1: De hoek van de Kloksteeg en de Herensteeg?

I2: Hoe heette dat café?

G: Dat weet ik niet meer, dat weet ik niet, daar ging mijn opa altijd heen als ie kwam, was z'n eerste route.....

I1: En er waren natuurlijk heel veel meer kinderen in die straat; wat deden jullie op straat?

G: Nou, we waren echt altijd buiten; er was van alles te doen. Want het is niet meer te vergelijken bij nu. 't Is echt, er werd gehinkeld, touwtje gesprongen, en nou, soms allemaal buiten tekenen op de straat. Ik kan eigenlijk niet voorstellen dat je veel binnen speelde. Het was altijd: naar buiten. En ook op het Pieterskerkplein, daar gingen mijn broers toen heen, die gingen voetballen daar.

I2: En kwamen jullie ook bij elkaar thuis, qua kinderen? Op bezoek, vriendjes, naar binnen en zo?

G: Bij een groot gezin, nou, bij een groot gezin binnen geweest. Die hadden 21 kinderen.

I1: 21 kinderen?

G: Die woonden naast La Bota dan hè. Ja, het is een groot huis en nu helemaal gerenoveerd. Prachtig is het nu. Die hadden echt 21 kinderen, dat was echt ja, heel erg, dat vond ik wel bizar. Dus daar kwamen

we niet echt thuis hoor, maar je kwam er wel even. Maar aan de overkant hadden we een gezin van Stephanus [W.J. Stephanus, timmerman, Herensteeg 16b] en daar kwamen we dus altijd en Merbus in de, in de Salomonsteeg [H. Merbis, stratenmaker, Salomonsteeg 6] en Langezaal [J. Langezaal, chauffeur, Herensteeg 21], en die kent dingetje ook goed, hoe heet 'ie, van de boten.....? Sjaak....?

I1: Sjaak Veringa?

G: Ja, Sjaak Veringa, die kwam daar ook bij Langezaal; dat hele gezin dat...was ook heel, nou ja, ook heel bijzonder gezin (lacht).

I1: Je deed dus heel veel spelletjes op straat. Maar vierden jullie ook feestdagen bij elkaar, of verjaardagen bij elkaar, of.....?

G: Maar niet met alle burens, want dat was te veel, want we hadden eigenlijk maar één kamer, dus dat, maar iedereen die aan kwam overdag, dat was prima. Dus er kwamen echt wel altijd bij ons veel mensen, wat ik niet altijd leuk vond. Maar kwamen ze overdag wel op bezoek en koffiedrinken en dan feliciteren, 's avonds dan kwam m'n opa en oma en de familie. En dan was het toch nog heel erg vol, maar ze kwamen zo wel, zonder buiten die verjaardagen om, wel bij elkaar over de vloer. En ze hielpen elkaar ook wel met een heleboel dingen. Dat was gewoon zo. Ik was natuurlijk de oudste en ik had geen fiets. En met m'n 14 jaar nog niet en ik moest alles lopen, maar dan had ik een vriendinnetje verderop en die hadden een kosthuis daar ook in de Herensteeg, boven Langezaal, was gewoon vroeger zo'n kosthuis, dat was van een student op een kamer en dan kookten ze voor al die kostgangers en die aten aan een grote tafel. En die mensen hadden het natuurlijk goed.

I1: En die verdienden daar natuurlijk een centje mee?

G: Heel veel aan, ja, en dat was dan mijn vriendinnetje d'r ouders, zeg maar niks, en je gaat gewoon mee naar de gym en later kregen zij een nieuwe fiets, want daar kon alles, en dan kan jij die kopen en dan mogen je ouders dat betalen met een gulden in de week of zo en dan heb jij ook een fiets voor naar school. Zo gingen dingen; ze hielpen elkaar wel allemaal en ik paste dan weer op aan de overkant bij een gezin met kleine kinderen. Verder woonde een jongetje die was ongelukkig. en die werd meegenomen naar de zondagsschool en de kerk; en ook verdedigd door de rest.

Dus dat. Nee, het was eigenlijk wel heel hecht in zo'n straat. En ja, je had verschillende van wonen. Je had hele Leidse gezin wonen. Van de week zijn we nog langs gefietst. "Truus" zegt 'ie" (op z'n Leids). Dus die andere waren weer heel gewoon, heel aardig en d'r waren juist ook heel kerkelijke, serieuze mensen. Het woonde echt allemaal door elkaar. En toch ging het wel goed.

I1: Ja, en waren jullie ook lid van sportverenigingen? Want ik hoorde u zeggen dat het vriendinnetje, dan zo nu en dan, of dat de ouders van uw vriendinnetje de gym voor u betaalden, maar deden jullie iets aan sport of vereniging?

G: Nee, helemaal niet. We gingen naar de zondagsschool; dat was van 10-11 u, en van 12-13 u naar de kerk, op zondag, en natuurlijk later naar de catechisatie. Maar naar verenigingen, nee. En toen later toen....gingen mijn broers wel, toen ik al ouder was, zo'n 17, 18, wel naar sport. Die mochten naar voetballen en die gingen daar toen wel op. Maar verder voor die tijd, dat kon echt niet. En mijn vader was vaak ziek.

I1: Het kon niet omdat het gewoon met geld te maken had?

G: Ja, er was gewoon geen geld en mijn vader die was vaak ziek, die had een maagzweer, dus die was heel vaak ziek.....moest geopereerd worden, en ja, dat was een hele nare tijd.

I1: Mag ik iets vragen over uw ouders? U zegt uw vader was vaak ziek. Wat voor

G: ..werk 'ie deed?

I1: Wat was zijn beroep, wat had hij op school gedaan?

G: Hij had dus helemaal niks gedaan. Want hij is vroeger als kind van 4 jaar bij een boer ondergebracht, want zijn moeder was overleden, dus die had 7 kinderen, dus die kinderen werden overal ondergebracht. Maar een ging naar een banketbakkerszaak, die had het goed, die ander bij een dominee, die daar, en hij

bij een boer. En die had het ook niet naar zijn zin. Dus die heeft nooit zoveel, die heeft de lagere school wel afgemaakt. Dus altijd bij die boer moeten werken en toen was hij 21 en toen is hij er dan uit gegaan en, ja, toen moest hij overal nog werk zoeken natuurlijk en toen kwam hij hier in Leiden en toen is hij ook eerst nog bij de Riedel in de vd Refstraat [? Rembrandtstraat 17-19, N.V. Mineraalwater- en Limonadefabriek RHW, Riedel-Hoogenstraaten-Willaars] gewerkt. Zo' n Gazeuse-toestand. En bij de Casino bij de bioscoop.

I1: En die Riedel waar hij werkte, was dat voordat hij met uw moeder trouwde?

G: Nee, dat was allemaal al daarna, want hiervoor was hij altijd bij die boer. En ook bij boeren gewerkt, maar niet meer bij wie hij in was, zal 'k maar zeggen.

I1: Kan u zich nog herinneren, dat we een jaartal hebben, wanneer uw ouders zijn getrouwd, in welk jaartal?

G: Ja, dat weet ik wel. Die zijn in.... Goh, nou moet ik toch even denken. weer. Mijn moeder is van '15, m'n vader van '12. Mijn moeder was in ieder geval 24 en mijn vader 27 toen ze trouwden. 1939 ..., ja, ik ben eruit. Ik ben dan in '40 geboren. Ja, klopt.

I1: En toen hij dus met uw moeder trouwde, toen werkte hij bij de Riedelfabriek?

G: Nee, toen werkte hij nog steeds bij de boer.

I1: En Riedel was dus na de oorlog?

G: Toen we hier al woonden.

I1: Hoe lang heeft hij daar gewerkt?

G: Heel kort; ook maar een paar maanden. Hij was zoekende. En toen is hij bij de Casino portier geweest. Hij was zoekende.

I1: Casino, was er in die tijd in Leiden in die tijd een casino?

G: Op de Hogewoerd.

I1: Vertelt u daar eens wat over, dat is wel.....? De bioscoop op de Hogewoerd?

G: Op de Hogewoerd.

I1: Dat heette Casino?

G: Waar nu ongeveer... want je hebt die St. Jorissteeg nu, want dat stuk is afgebroken van de St. Jorissteeg naar die huizen toe, waar [makelaardij Bob] Oudshoorn zit. Op dat stuk zat het.

I1: Maar het was een bioscoop en die heette Casino?

G: En ik stond daar in de fietsenstalling met 13 jaar.

I1: Om bonnetjes af te geven of ...ik dacht, misschien zoenen in het fietsenhok.

G: Ja, en om fietsen te stallen. Verdiende goed.

I1: Wat kunt u zich herinneren van uw vaders beroep verder? Hij heeft bij de Riedel gewerkt, en toen bij de bioscoop op de Hogewoerd.

G: En bij de Leidse Nachtveiligheidsdienst is hij toen gaan werken, en daar heeft hij natuurlijk wel heel lang gewerkt. Dat was wel zijn beroep. Was 'ie baas.

I1: Wat is dat, een Nachtveiligheidsdienst?

G: Wat je nu ook nog hebt. Mijn broer heeft het nu pas overgedaan aan Hushka, de bewakingsdienst. Wat er nu rondrijdt, en dat heeft mijn vader toen eerst daar in dienst geweest, daar bij die op het Plantsoen. Daar heeft hij een hele tijd gewerkt. En toen, ja, is er gewoon een keer een kink in de kabel gekomen, of hij heeft ruzie met z'n baas gehad...., verdiende niet genoeg, denk ik. En toen is hij voor zichzelf begonnen.

I1: Was er in het gezin, jullie hadden in het begin vier kinderen, op een gegeven moment zeven kinderen, was er wel altijd genoeg geld? Hadden jullie wel genoeg om rond te komen?

G: Nou, het bed moest gekocht worden, bij Zirkzee dan, met afbetaling; dat moest gewoon. Ik ging wel naar school, maar ja, ik had natuurlijk niks. Ging naar de vakschool. Maar daarvoor ging ik in die fietsenstalling werken, was ik 13; nou, en dat verdiende lekker, kon ik toch alles doen. En toen werkte mijn vader bij de Casino. En mijn moeder werkte ook nog bij met al die kinderen.

I1: Wat deed uw moeder?

G: Nou, in het huishouden nog, twee ochtenden op de Witte Singel, waar de nieuwe huizen nu staan. En gordijnen naaien voor andere mensen, dus je was altijd bezig. En dan hielp ik 's nachts maar mee. Moesten we toch samen doen, die gordijnen.

I1: Jullie hadden thuis geen hulp, dus zij deed thuis alles en dan had ze ook nog twee gezinnen waar ze voor werkte en nog gordijnen naaien?

G: En gordijnen naaien soms als het zo uitkwam. Ja, je moest er toch komen. 't Is een keer gebeurd dat ze tegen de melkboer zei, die aan de deur kwam, ja, toen had ik gezegd, ik wil zo graag een nieuwe jas. Nou, zelfs echt eentje die ik zelf uit kan zoeken, niet eentje die weer vermaakt moet worden. En mijn moeder zat alles te naaien, kreeg ik weer van een tante een jas, die moest weer vermaakt worden; die kreeg ik weer. En ik vond het allemaal zo erg op het laatst. "Ja, ze is een beetje boos", zei ze tegen die melkboer, "want ze wil een nieuwe jas en ik kan het gewoon niet betalen. Ik kan dat gewoon niet betalen, een nieuwe jas." Dat was geloof ik 100 gulden in die tijd; nou dat was een bedrag, wat kleren. Hij zei: "Mens, ga kopen....", hij zegt, "en dan betaal je het maar af met een gulden in de week...bij de rest van de dingen".

I1: Uiteindelijk heeft de melkboer een voorschot gegeven voor uw eerste nieuwe jas?

G: Voor mijn eerste nieuwe jas. Ja dus; dat was wat, was ik 14. Maar ik was er wel blij mee hoor.

I1: Nou, u herinnert het zich nu nog, dus heeft wel indruk gemaakt.

G: Ik weet ook nog precies hoe hij eruit zag....mooi grijs en zo'n grote kraag, en bont aan de binnenkant en ik had het lekker warm. Ik moest hem wel aan iedereen laten zien. Ik op de fiets naar mijn oma. Laten zien. Maar dat was ook toen ik mijn fiets toen kreeg. Ik kreeg alles ineens met 14...

I1: Even over uw eigen schooltijd? Zeg maar. Waar bent u op school geweest?

G: Op de Langebrug, waar de Sociale Dienst is nu. Die is afgebroken toen.

I1: Ja. Hoe heette die lagere school? Het was een lagere school of was dat al een peuterschool?

G: Was een lagere school. Begon met 6 jaar. Dus ik ben wel iets later gegaan. Zoals ze vertelden. Het begon dus in, het was een septemberschool, en ik ben geloof ik pas in maart/april naar de eerste klas gegaan. Daar ben ik toen geloof ik wel overgegaan; met een paar maanden in de eerste klas. Het was een hele leuke school verder, dus.

I1: U vertelt in een heel kort zinnetje: het was een septemberschool. Wat was dat?

G: Het was een septemberschool en een april-school. Dus we zijn toen. Dat was ook zo iets. Ja, dat is ook niet meer. En dan dachten ze ook aan die verjaardagen. Je moest echt zes zijn, dus dan scheelde het wel eens naar welke school je ging. Dus ik had in september naar die school wel kunnen gaan, maar toen woonden we daar geloof ik nog niet. Dat weet ik niet meer precies.

I1: Dus 't was eigenlijk maar een half jaar en toen ging u al over naar de volgende klas?

G: Het was niet fijn geweest, want ik kon niet goed lezen. Dat dan niet allemaal...Ik heb het daar wel goed naar mijn zin gehad, die school. En toen ging ik ook weer met die vriendinnen uit de Herensteeg. Het was eigenlijk wel heel gezellig. Met elkaar. Dat ging goed.

I1: De Langebrug is dus ook heel dichtbij de Herensteeg, Daar is ook vlakbij het Van der Werfpark. Was dat toen al een park?

G: Daar ben ik een keer heen gegaan toen ik gespijeld had.

I1: Gingen jullie daar wel spelen, in dat park?

G: Daar liepen we dan heen met de hele klas in de pauze. Want daar werd je van kwart voor 11 tot 11 gelucht. Dan ging je een rondje lopen door het Van der Werfpark. En dan weer terug via de Garenmarkt. En nou, dat was altijd wel leuk. En je ging ook een keer in de week naar zwemmen, in de 4e klas les, naar de Overdekte.

I1: Hoe gingen jullie daar naar toe?

G: Lopend. Alles ging lopend. Alleen, ik durfde niet. Ik was als de dood. Ik heb op mijn 38e pas zwemmen geleerd.

I1: Dus u heeft niet op de lagere school uw zwemdiploma gehaald?

G: Nee, ze duwden me dan. Maar ik was zo bang. Lag wel aan mij, denk ik. Maar ik was heel bang.

I1: Kreeg u daar hulp bij? Of.....

G: Nee, het was maar een jaar en je kreeg geen zwemles vanuit huis, dat was gewoon niet zo. Dus dat is allemaal anders geworden.

I1: Wat deden jullie nog meer op school?

G: We hadden wel een uurtje gym in de week, maar verder had je eigenlijk niks, je moest jezelf wel

I1: Kunt u nog tijden herinneren? Hoe laat begon in die tijd school en hoe laat eindigden?

G: In die tijd van 9 tot 12 uur en ik meen van half twee tot half vier. Maar wel op zaterdagochtend nog school. Dan moesten we ook nog naar school.

I1: En tussen de middag, wat deed u tussen de middag?

G: Naar huis. Iedereen ging naar huis. Dat overblijven, dat was er echt niet.

I1: Uw moeder was dan thuis? En al uw broertjes? Die zaten ook op dezelfde school?

G: Maar ik mocht altijd gelijk helpen natuurlijk, als ik binnenkwam. Ik mocht gelijk brood snijden, tafel dekken....

I1: Heb je daar geen last van, vond je dat niet heel erg?

G: Ik kan me niet herinneren dat ik dat heel erg gevonden heb. Nee, dat deed je allemaal wel. Ja, en met mijn broertjes en dan op die tweeling later nog passen. "Ja, ga jij maar even naar het park", 's middags. Maar toen ik op de lagere school met die andere jongens, toen moest ik ook wel wat meedoen hoor, zat, toen moest ik..... "Ga maar even met ze naar buiten of je gaat maar een eindje om of een spelletje doen." Ik weet wel dat ik een keer gezegd heb op zaterdagavond tegen mijn moeder 'mens'. Dat heb ik geweten.

I1: En dat werd niet gewaardeerd?

G: Tegendeel. Ik moest weer puddinkjes maken en dat werd in kopjes gedaan toen, want je had geen schaaltes nog. Ik was toen 12, 13 of zo en het was weer op zaterdagavond en ik wilde dat helemaal niet. Ik hoef geen pudding. Ja, maar de andere dag moest het allemaal gemaakt worden. En dan moest het opstijven op een schoteltje. En de andere dag werden ze omgedraaid en ik zeg: Ja, mens. Nou, ik heb van mijn moeder nooit een klap gekregen, maar toen kreeg ik hem. Ja. Maar ja, dat was toch gewoon zo. Dat je het niet allemaal leuk vond om te doen.

I1: Kregen jullie in die tijd, we hebben het nu over de lagere school, zakgeld?

G: Neuh, nee, nee, dat was echt helemaal niet.

I1: Nee, waren er klussen die de kinderen in huis moesten doen?

G: Nou, dat vind ik nog steeds het oneerlijke, dat die broertjes niet zoveel hoefden te doen. Daar was je een meisje voor. "Daar ben je een meisje voor", zei mijn vader. Ik hoefde geen commentaar te leveren.

Afwassen, hij heeft dezelfde handen als ik, dus hij kan ook helpen. Nou, dat hoefde niet. Maar eh, dat heb ik altijd wel heel oneerlijk gevonden.

I1: En wassen? Moesten jullie ook kleren wassen?

G: Ja, opkoken hè, op het gasstel en dan allemaal uit de kleren. Dat deed m'n moeder wel vaak zelf. Daar was de keuken te klein voor; we hadden geen balkon, niks. Dus dan moest je alles in dat kleine keukentje doen.

I1: En waar werd dan bijvoorbeeld de natte was van het hele gezin.....?

G: In de slaapkamers...hing dat goed. Ja, dat kun je, als ik er nou zo over ga praten.... dat kan je je gewoon niet meer voorstellen. We hadden nog een houten plee met zo'n deksel, weet je wel? En daar lagen afgescheurde kranten als closetpapier. Ja, 't is, ik durf het eigenlijk niet eens te vertellen.

I1: Zo was het hè? Maar dat was in die tijd in heel veel wijken.

G: Dat was hè. Maar het was achteraf.

I1: En had u wel een eigen bed?

G: Nou dat, eerst dat tussenkamertje, maar toen mijn zusje werd geboren, die ging daar in en toen moest ik in de huiskamer slapen op dat opklapbed. En dan zat ik 's avonds, als er bezoek was, dan was dat vervelend. Maar ja, dat was. En toen kwam later, zoals ik al verteld heb, die tweeling, bij mijn ouders op de slaapkamer, een aan het eind en een opzij. Je kan het je niet eens meer gewoon voorstellen. Maar ik had wel een eigen bed, natuurlijk. Maar we hadden zo'n diepe kast in de huiskamer. Dat zou je nu gebruiken als opbergkast en dat was dan mijn hokje waar ik me om kon kleden, want anders zat ik in de kamer. Want de rest was ook alles vol. Ja, het was mudvol in huis.

I1: En deden jullie 's avonds spelletjes met elkaar?

G: Dat deed m'n vader wel, ja. 'Mens erger je niet' later, en Lego met de kinderen. Op zaterdagavond zat 'ie trouw de aardappelen te schillen voor de andere dag en peertjes schillen voor de andere dag. Dus mijn vader deed ook wel wat. En dan moest het 'Nonnenkoor' aan. Ik noem het nog altijd het 'kanonnenkoor'. Van ja, dat is zo'n....

I1: Was dat op de radio?

G: Ja, dat was op de radio, je had maar drie zenders, zo'n vierkant ding. Ja, ja, dat was altijd wel. Er werden wel spelletjes gedaan. Er werd ook wel veel ruzie gemaakt hoor. Met die jongens, die maakten ook wel ruzie. Drie jongens achterelkaar. En moesten ze op een bank zitten met eten, met drie naast elkaar. Nou, en dan werd m'n vader wel eens boos als ze zaten te klieren. Maar dat was...

I1: En als hij straf uitdeelde, wat kregen ze dan voor straf?

G: Dat ging wel eens hardhandig. Want ze luisterden dan niet, dan deelde 'ie wel een pets uit hoor. Dan kreeg je er een. Ja, dat, m'n broers hebben het er nog wel 's over. Ja, en dan kreeg je nog wel eens een hengst. En toen hij dood lag ook, zeiden ze ook: "Kijk eens, die grote handen...waar je de klappen mee op je kop kreeg".

Toen ik groter werd ik daar heel boos over. Je mag best een tik geven, maar niet op het hoofd. Mijn moeder ook. Kwam tot mijn moeder, die vond het zo erg. Dan ga je dat ook overnemen. Toen zei ik, dat wil ik gewoon niet. Ze hebben te luisteren. Want later, toen is dat tweede broertje van mij, die, heeft ie Jeugdzorg voor ingeschakeld. Hij kon het niet meer aan met z'n mond natuurlijk. Want hij had er gewoon geen onzag genoeg over. En dan ga je slaan. En hij zei: "Ik kan hem niet aan, hij moet maar in een tehuis om de regels te leren".

I1: Ja, en hoe ging dat dan, dat is wel moeilijk?

G: Iemand die dan met hem praatte eens in de week en nou ja beetje opving, maar ja, dat ging niet zo goed en toen ging hij in zo'n tehuis in Hoenderloo. En, maar die hield zich nog juist groot, maar die hilde niet. En toen ging die oudste er ook heen. Want die luisterde ook niet, die was een jaar ouder.

I1: En waren die dan tegelijk in dat tehuis?

G: Even maar. Want die oudste, die huilde heel erg. Ook als hij wegging en die wilde niet. En toen zei 'ie ook: "Je moet niet huilen", die tweede. Die is echt heel lang daar geweest. Precies hoe lang weet ik niet. Tot 19 jaar zelfs. Dat heb ik me ook af zitten vragen. En die ander is er maar een half jaar geweest, want die stond dan te huilen en daar kon mijn moeder niet tegen.

I1: Hij kwam in het weekend dan thuis?

G: Doordeweeks waren ze in Hoenderloo en in het weekend kwamen ze thuis.

I1: Hoe gingen ze daar naar toe?

G: Ja, met de trein.

I1: Met de trein.

G: En die ene, die hield zich altijd heel groot. Maar dat is later uitgekomen. Toen werd het daar afgebroken en toen ging hij er heen en toen, hij trilde helemaal, hij werd niet goed. Hij zegt: "Dat is de ergste plek in mijn leven die ik meegemaakt heb". Hij zegt: "Die vuile viezerikken, die rotzakken". Hij heeft daar staan schelden. "Nou, het is wel goed", zei ik tegen mijn schoonzuster, "hij is het wel kwijt."

I1: Dat was dus een beslissing omdat uw vader eigenlijk gewoon de opvoeding.....

G: Niet meer aan; dat kon die ook niet.

I1: Wie betaalde dat? Weet u van welke organisatie dat uit ging?

G: Nee. We gingen wel naar de kerk, of mijn vader dat nou ingeschakeld heeft... ? Mw. De Goey was het, van de Burggravenlaan, die was het die bij mijn eerste broertje kwam en die zei ook: "Die was ook eigenlijk ook een beetje onhandelbaar", en die was gewoon zo. Die kwam met kapotte schoenen thuis en die had dit gedaan en die had dat gedaan.... En die eerste eigenlijk niet.

I2: Weet je nog in welk jaartal dat was?

G: Het was al in de Herensteeg. Karel, ik denk, moet ik even goed denken. Die is van '42, 43, Karel; dus ik denk dat het toch wel in '52/'53 is geweest. Dat hij een jaar of 9-10 was. En dan is hij eerst nog bij mensen geweest, voordat hij in dat huis ging, in Rijpwetering of zo. Die zouden hem dan wel opvangen.

I1: Soort pleeggezin?

G: Kijken of ze hem in het gareel konden krijgen. Nou, die zeiden na een week, belden ze op. We hoeven hem niet meer. Hij luisterde niet. En toen is hij dus naar Hoenderloo gegaan.

I1: Op 'n gegeven moment ging u natuurlijk ook van die lagere school af, want u werd 12 jaar? Wat ging u na de lagere school doen?

G: Dat vond ik ook wel heel erg. Ik mocht niet naar de Mulo of Ulo; ik moest naar de vakschool, want ik moest koken en naaien, maar ik zei: "Dat kan ik al lang. Ik hoef dat niet".

I1: Van wie moest u naar de vakschool?

G: Van mijn vader. Ja, daar was niet tegen te praten. Dat moest. En toen moest ik eerst eigenlijk naar de Groenhazengracht, maar daar wilde ik niet heen, want daar gingen andere vriendinnen heen. Ik wilde naar het Galgewater. Dat was de Rooms Katholieke Vakschool.

I1: Waarom wilde u naar het Galgewater?

G: Nou, omdat daar mijn leuke vriendinnen heen gingen en het maakte mij niet uit dat mensen geloofden. En daar heb ik het ook wel leuk gehad. Alleen, ik vond al dat gedoe, ik dat vond dat vreselijk. En toen moest ik nog naaien leren. Van 12 tot 14 jaar had je dan primaire opleiding, dat je van alles kreeg, en dan moest je kiezen en mijn moeder was natuurlijk ook naaister, dus die zei: "Je gaat maar naaien leren". Maar mijn moeder zei: "Doe dat nu maar, dan heb je een vak geleerd". Zo was ze toen nog wel. Ik zei: "Dat kan je me leren, maar ik ga het niet doen". Dus daar moest ik wel heen. Dat heb ik nog twee jaar gedaan.

Maar in die tijd, zodra ik maar vrij was op school, stond ik in de winkel, ergens anders, bij Spruit op de Lage Rijndijk [Spruit's bakkerij, Lage Rijndijk 63-65] of zo.

I1: Spruit, de bakkerij Spruit? Om eigen zakcentje te hebben?

G: En om gewoon wat te doen te hebben natuurlijk. En toen was ik bij Spruit, later, en toen ging ik van school af en toen ben ik daar gelijk helemaal gaan werken.

I1: Even nog terug naar de school. De eerste jaren waren basis en primair, en toen moest u kiezen. Ging u het wel doen, dat naaien?

G: Ja, maar ik vond het helemaal niet leuk, ik vond het echt niet leuk. Maar ik heb het wel gedaan. Ja, je was vroeger toch een beetje zo.

I1: Dus u heeft die school wel af gemaakt?

G: Ja, en ik heb m'n diploma tuurlijk gehaald.

I1: Kunt u zich nog dingen van die school herinneren? Hoe die school eruit zag? Wat deden jullie met vriendinnen samen? Want u was tiener in die tijd.

G: Was wel beetje ondeugend, hoor. En dan moesten we wassen, dat was ook wel leuk.

I1: Ja, dat moest je ook leren.

G: Maar dat hoefde ik niet te leren, want dat kon ik al. Maar moest je daar een ketel opkoken: wil jij hem half omkeren? Was wel leuk, door die tent heen. Konden we weer gaan dweilen. Gewoon om je beetje te vermaken.

I1: Maar dat deed u?

G: In 't begin niet. Maar als je niet mee deed, was je ook het paaltje, dus ik ging wel meedoen. En dan ging een kit sop door dat hele lokaal heen, en dat was dan wel weer leuk. En je had nog strijkijzers die je op de kachel moest warmen. Die moest je dan daarop zetten. En daarmee strijken. Dus je moest wel een paar keer heen en weer. En dan was het ook in het raamkozijn zetten om af te koelen. Daar doe ik echt niet aan mee.

I1: Wat deden ze dan?

G: Naar beneden laten vallen.

I1: Naar buiten?

G: Ja, naar buiten. Nou zeg, nee, dat durfde ik niet. En dan had je net een trap gesopt. Dat moest ook; je moest soppen en zemen leren, dan moest je een trap soppen, dan gingen ze d'r expres over heen lopen. Ik zeg, dat is nonnenwerk. En op het Noordeinde zat een school, nou, of opleiding voor meisjes die katholiek waren en die deden al het huishoudelijke werk ook en die kookten ook en die leerden echt voor, nou als een soort nonnenopleiding was het ook.

I1: En op het Galgewater was wel een rooms-katholieke school, maar waren de leraren nonnen of?

G: Nee, nee, was wel gewoon.

I1: Alleen maar meisjes die op die school zaten of waren er ook jongens?

G: Was alleen een meisjesschool. En we hadden een man en die gaf dan AVO, algemeen vormend onderwijs, en dat was de leukste les. Niet omdat het man was, maar dat was de leukste les. (lacht) Was dan gezellig, deed je wat andere dingen. Dus daar kreeg je ook rekenen en taal en die soort dingen en Engels en...

I1: En hoeveel jaar was die huishoudschool?

G: Dat heb ik dus totaal 4 jaar gedaan.

I1: 12-16, deden jullie ook, gingen jullie uit in die tijd?

G: Nee, nee. Nee, echt uitgaan dat eh, nee, dat was er eigenlijk niet bij. Ik ging wel aan het eind van die school, kreeg ik een vriendje. We gingen schaatsen, met mijn moeder schaatsen. Was bij het Schuttersveld toen nog. Daar had je de ijsbaan. Dus toen leerde ik wel een vriendje kennen. Dat was ook natuurlijk wel wat. Maar ja, dat was het enige dat ik daar dus wel eens thuis kwam. In 't begin mocht hij niet komen, want hij was katholiek, maar ja, ik had hem nooit....

I1: U zat op een meisjesschool. Buiten schooltijd deden jullie?

G: Ja, dan ging je bij het ene of het andere vriendinnetje thuis, je ging nooit weg.

I1: Hoe leerde je dan die jongen kennen?

G: Ja, met schaatsen, dus dat was op het Schuttersveld. Dat is wel een poos aan geweest, ja.

I1: OK, in die tijd zijn natuurlijk ook gewoon gedurende het jaar allerlei feestdagen? Je hebt in Leiden 3 oktober. Vierden jullie met elkaar speciale feestdagen?

G: Nou, niet echt thuis. Maar ik weet wel dat ik, toen ik zelf wat bijverdiende, dat ik naar 3 oktober ging. En dan ging ik wel met een stel vriendinnen. En dat mocht ik ook zo maar wel. En dat vond ik ook wel erg leuk. En dan at je, dat heb ik van de week ook nog verteld, dan at je paling en dan ging je met z'n allen die paling zitten eten. En dan aten we een hele bos paling, op de stoep zitten; dat zou je toch nooit meer doen?

I1: En gingen jullie ook naar de kermis?

G: Ja, we gingen wel kijken. En dan gingen we naar de lachstudio en daar kon je de hele middag zitten voor één keer entrée. Dan draaide zo'n schijf, waar je op moest zitten of staan. Werd van alles gedaan. En toen had je ook al die matrozen nog, van de Zeevaarschool. Die durfden dat wel daarop en die vielen er dan weer af. Dus dat vonden we wel erg leuk. En dan gingen we daar op de bank zitten. En nou, dan zaten we daar rustig 2, 3 uur te kijken. Nou ja, dat was goedkoop.

I1: Kunt u nog herinneren wat je betaalde voor zo'n onderdeel op de kermis?

G: Ik heb me dat af zitten vragen. Ik weet echt niet meer. Het kan best wel 10 cent en een groot ding misschien 25 cent of zo. Maar weten doe ik het niet meer.

I1: Weet je ook nog hoe dat was, dat betalen, waar je dat moest doen?

G: Ja, entrée, ja, dat deed mijn vader ook. Want die was van de nachteveiligheidsdienst. Die deed die hokjes, later, met al die mensen erin. Die moesten betalen. Dus dat. Dan verdiende m'n vader ook heel veel. Dan kregen we wel eens wat toegestopt, vanuit de kermis. Dat ging later natuurlijk allemaal wat, dan kregen we wat meer, weet je wel. M'n vader ging wat meer verdienen, kregen we wel eens wat toegestopt. En dan zei ik: "Mijn geld is al op, hoor". Je kan maar in twee dingen. Ja, joh, lopen maar. Dan kregen we wel weer wat. Dus dan ging ook wel beter.

I1: Bij 3 oktober is altijd Haring en Wittebrood? En dat werd gratis uitgedeeld. Deden jullie daar aan mee?

G: Ik heb er nooit aan mee gedaan. Vind haring al vreselijk. Ik heb er nooit aan meegedaan. Nee, ik heb er nooit aan meegedaan. Dat hadden ze beter kunnen doen, toendertijd? Ja, beetje dom? We hebben het niet gedaan. Ik kan het me niet herinneren.

I1: En hoe werden andere feestelijkheden in jullie gezin gevierd, bijv. verjaardagen?

G: Dat werd echt altijd wel gevierd 's avonds. Niet als dat het nu gevierd wordt hoor; dat was een kopje koffie, thee. Dan werd er een flesje advocaat gehaald voor de dames. Nou, en voor de oudere mannen een borreltje, nou, en misschien een flesje bier. En dan was het echt op en al hoor, dat werd niet van alles gehaald en hapjes. Er stonden wel dingetjes met sigaretten op tafel.

I1: En een glaasje?

G: Ja, zo'n glas of een beker? En daar stonden dan de sigaretten in en de sigaren voor de oudere mannen. Dus eh, dat stond wel....

I1: Rookte uw vader?

G: Ja, als een....

I1: Rookte u?

G: Nee. Ik heb het even mee gedaan toen ik 19 was, dat ik in zo'n klas zat met mannen, want ik ben 's avonds nog naar de avondschool gegaan. Toen zat ik alleen maar met mannen, toen ging ik een beetje meedoen. Ik heb thuis nooit gerookt. En m'n moeder ook niet. Dat was toen ook gewoon: vrouwen rookten toen ook niet zo.

I1: En bv. met de verjaardagen van de kinderen, werd er 's morgens iets gedaan in jullie gezin?

G: Nee, nee, dat was echt niet, dat was gewoon aankleden en naar school en gefeliciteerd. Dat weet ik allemaal, dat ging allemaal gewoon, dat eh....

I1: Geen speciale dingen?

G: Nee, niks speciaal.

I1: En nog 'n ander dingetje van thuis. Hadden jullie thuis een douche?

G: Nee, ook niet.

I1: Hoe ging dat met wassen?

G: Teil water gewarmd, dat was op vrijdag- of zaterdagavond, net hoe het uitkwam, en dan gingen ze in de teil. Mijn broertjes, dan ging eerst een erin en dan de andere tot ze drie geweest waren. En ik zei altijd. Ik ging naar het badhuis. Ik ging niet meer in die tijden. Dus ik was wel een beetje tegen de draad.

I1: U zei, dan ging de een erin en dan ging de ander erin, gingen die dan allemaal in hetzelfde water?

G: Ja, was een hele grote teil, dus dat, hup, en dan de volgende erin en dan weer water erbij. Ja, zo ging dat.

I1: Hoeveel keer per week ging het in de teil?

G: Dat werd een keer gedaan, ja. Eigenlijk erg als je er nou over denkt.

I1: Over het badhuis? U zei: ik ging naar het badhuis? Waar was dat?

G: In de Van der Werfstraat. Ging met m'n handdoek en m'n kleren ging ik er heen. Ik ging er zelf twee keer heen. Ook omdat ik werkte en naar school ging. Ik wou naar het badhuis.

I1: Wat moest je daar voor betalen?

G: Dat was 20 cent.

I1: En moest u dat zelf betalen?

G: Ja, natuurlijk; ik betaalde eigenlijk al die tijd dat ik op school zat, alles zelf. Ik heb dat altijd zelf verdiend.

I1: Hoe druk was het in zo'n badhuis?

G: Oh, vreselijk druk. Je wordt eruit geklopt. Want als je dan denkt, 10 minuten is net lekker. En dan zei ik: "Ik wil wat langer en dan koop ik wel twee kaartjes". Dan kon ik wat langer onder die douche. Er werd echt getikt, na 10 minuten moest je er wel weer onder vandaan. Dan moest je wel weer opschieten; er echt wel weer onder vandaan.

I1: Dus een kaartje was voor 10 minuten?

G: Ja, dus je moest wel heel snel douchen en ook je haar wassen.

I1: Woonden jullie als gezin nu al die tijd nog in de Herensteeg? En toen had u dus de Galgewater gehad, toen was u 16 en toen?

G: Toen ben ik gaan werken bij Spruit, daar werkte ik al op donderdag en zaterdag toen ik op school zat. En toen ben ik hele dagen daar gaan werken.

I1: 5 dagen in de week, 6 dagen in de week?

G: Een middag was er vrij, dat weet ik niet meer; dinsdagmiddag geloof ik, ja.

I1: Ik hoorde je net nog zeggen dat u een avondopleiding hebt gedaan.

G: Ja, ben ik begonnen toen ik 18 was; maar toen was ik 18.

I1: Dus in die tijd dat u bij Spruit werkte, bent u, toen was u 16, dus u bent op een gegeven moment die avondopleiding gaan doen? Middenstandsdiploma gaan halen?

G: Dat was later; ik ben van Spruit vandaan ben ik bij een oom in Voorschoten gaan werken. Die opende een slagerij, toen ben ik daar gaan werken en daar vandaan

I1: Hoe ging u daar naar toe? Wanneer kreeg u een fiets?

G: Dat had ik toen gekregen, van die uit de straat. Met een gulden in de week mocht ik die aflossen. Maar toen ik ging werken, heb ik een fiets gekocht.

I1: Als ik u goed begrijp was er, toen u 14 was, kreeg u een nieuwe jas en daar heeft de melkboer het zeg maar voorgeschoten.

G: Ja, zo ging het echt!

I1: En toen u 15 was, was er ook iemand in de straat die geld heeft voorgeschoten voor uw eerste fiets?

G: Ja, was een oude.... (noemt een merknaam) die ik erfde, maar dat maakte niet uit. Dan kregen die kinderen een nieuwe. Vlietstra heette die, dat was dat gezin met die kostgangers.[P.J.D. Vlietstra, Herensteeg 21a, pension]

I1: Was geen nieuwe fiets maar een tweedehandsfiets. En ging u toen op uw 15e al naar het Galgewater of deden jullie dat nog lopend?

G: Ja.

I1: In die tijd gingen de meeste kinderen of meisjes gingen met de fiets naar school? Of gingen ze ook wel lopen?

G: Toch wel lopend. Ik was de enige niet. Dat was gewoon niet zo.

I1: Hebben jullie als gezin ooit een auto gehad?

G: Nee, niet in die tijd niet; later wel, maar in die tijd niet.

I1: Maar uw vader heeft in die tijd ooit wel een auto gekocht?

G: Ja, later wel. Toen heeft hij er wel meerdere achter elkaar gekocht. Hij kon zelf niet rijden hoor. Dat was voor z'n werk. Hij had mensen in dienst en die liet hij wel rijden. Hij heeft het later wel goed gekregen, doordat hij zo opgevoed was, want René die zei altijd: "Ik vind het een moordvent. Hij pikt niks". Later hebben we het ook goed gekregen. Dus in de Van der Hoevenstraat is het allemaal wel; toen was het eigenlijk wel een beetje voorbij. Toen ging ik natuurlijk werken.

I1: Even voor het chronologisch beeld: Jullie woonden in de Herensteeg, toen zat u dus bij Spruit. En op een gegeven moment ging u naar Voorschoten naar de slagerij. In welke tijd gingen jullie dan naar de Van der Hoevenstraat?

G: Toen ik 16 was. Was in '56.

I1: Ja, dus u ging vanuit de Van der Hoevenstraat naar de slagerij in Voorschoten; toen was u zo'n beetje 17, 18 jaar?

G: 17 jaar, ja.

I1: En toen, hoe ging het toen?

G: Toen heb ik een poos gewerkt tot de slagerij goed liep. Het was een neef, die vroeg of ik daar een poosje kwam werken, tot het goed liep. Ik heb het hartstikke naar m'n zin gehad, waren hele leuke

mensen. Maar een slagerij, daar wou ik toen niet in blijven werken. Zaterdagavond om half tien klaar, dat zag ik niet zo zitten. En toen heb ik gesolliciteerd en toen ben ik in de Cobetstraat gaan werken bij banketzaak Nagtegaal [Fa. Gebrs. Nagtegaal, Cobetstraat 89, later 85-89].

I1: Bakker, kwam u weer bij oude vak terug, van Spruit?

G: Dat kwam door een tante, daar mocht ik altijd al komen. Die had een banketzaak in Haarlem en dan mocht ik met zo'n jaar of 19 wel eens een weekend komen, helpen in de banketzaak. Dat vond ik altijd wel leuk,

I1: En had 'ie ook brood?

G: Ja, het was banket en brood.

I1: En hoe was het met dat vriendje? Wat u toen had? Toen had u nog steeds hetzelfde vriendje van de ijsbaan?

G: Toen ik nog bij de slagerij werkte en in de Cobetstraat en toen ik daar werkte, toen is het uitgegaan.

I1: Kwam u ook bij dat vriendje thuis?

G: Ja. Ja.

I1: En waar woonde hij?

G: Oostdwarsgracht bij de Oude Singel. Moeder was bijzonder aardig, een heel lief mens, daar ben ik nog heel lang blijven komen. Maar die vader, die dronk zo. Dat was vreselijk, dus daar kon ik niet zo goed mee overweg. Om daar te komen. Ze is ook later bij hem weggegaan wel. Maar toen was niet leuk om daar te komen. Da's jammer.

I1: Maar ja, sommige dingen gaan zo in het leven. En toen was u nog tiener, dat vriendje, ging uit. Wat deed u verder in uw vrije tijd, naast werken in die bakkerij in de Cobetstraat?

G: Toen had ik dat vriendje. Die kwam bij mij thuis. 's Avonds zaten we met die jongen en mijn broers spelletjes te doen. Echt weggaan mocht je niet in die tijd. We moesten 9.15 uur weer binnen zijn. En vooral als je....

I1: Toen was u dus 17, 18 jaar?

G: 16, 17 jaar. Ja. Later heb ik het niet meer gepikt. Toen zei ik: ik kom om 22.00u thuis, mijn broers mogen dat ook. Waarom ik dan niet? Maar ja, zo ging dat nog wel bij ons thuis, dat waren jongens. Die hoefden ook niet af te drogen. En dat vond ik altijd wel oneerlijk. Ik denk dat het toch de tijd was. Mijn zusje is er nog boos over. Die is tien jaar jonger. Gisteren nog. We hadden ook wat kunnen doen. Maar ik zei tegen mijn zusje: "Jij vertikte het ook, jij liet mij ook staan". Ja, maar omdat die jongens het niet hoefden te doen, doe ik het ook niet. Ja, zo gaat het dan.

I1: Op 'n gegeven moment, zei u, pikte ik het niet meer. Wilde ik gewoon tot 22.00u. Waar ging u naar toe?

G: Of bij een tante, of we gingen inderdaad alleen maar op bezoek.

I1: U ging niet uit in Leiden?

G: Nee, hooguit 'n enkele keer naar een bioscoop. Maar dat was het dan ook wel, maar echt uitgaan, nee, dat heb ik niet gehad.

I1: En in de zomer?

G: Nou, dan gingen we nog wel eens.... Later had hij een brommer, dan gingen we naar Noordwijk of naar Katwijk. Toen was ik wel bijna 17 of 18 tegen de tijd dat het uitging. En daar gingen we dan een eind wandelen of een ijsje eten. En weer terug, want dan moest je al weer thuis zijn.

I1: Gingen jullie als gezin wel eens met vakantie?

G: Nee, ik ben nooit met mijn ouders op vakantie geweest. Ik ging voor het eerst met vakantie en toen was ik 20. En toen werkte ik natuurlijk en toen ging ik op vakantie. Foto's heb ik gisteren gezien.

I1: En toen had u dat vriendje nog steeds?

G: Maar dat ging toen uit. 18-19, ja, 19 was ik, denk ik.

I1: En toen werkte u nog steeds in de Cobetstraat?

G: Nee, ik ben uit de Cobetstraat ben ik naar de Kooilaan gegaan. Die bakkerij. Ik heb veel gedaan hoor, ik was net mijn vader.

I1: Ook weer naar de bakkerij?

G: Maar toen gelijktijd was ik op een avondschool gegaan; en toen ging ik naar de middenstands.

I1: Hoe heette die bakkerij in de Kooilaan?

G: Die heette toen Vos. [Th. Vos, banketbakkerij, Kooilaan 19]

I1: OK, was het een bakker of banketbakker of allebei?

G: Allebei.

I1: OK, u woonde toen nog steeds in de Van der Hoevenstraat?

G: Ja, ja.

I1: Hoe lang heeft u in die bakkerij Vos gewerkt?

G: Nou, daar heb ik ook denk ik 1 jaar, 1,5 jaar gewerkt, en toen had ik ondertussen mijn middenstandsdiploma gehaald, toen ging ik vakdiploma's halen voor in de textiel en damesmode. Toen wilde ik daar weg, want ik wilde naar de damesmode eigenlijk of de herenmode, dat maakte niet zoveel uit. Maar wel in de textiel. Want ik dacht: "Ik ga niet mijn hele leven in de banketbakkerswinkel staan". Daar had ik niet zo'n toekomst, dacht ik in.

I1: Ja, waar heeft u die vakdiploma's gehaald, op welke school was dat?

G: Van der Horst hier op de Herengracht. Daar heb ik middenstand gedaan.

I1: Wat was Van der Horst? [Onderwijs-Instituut "MEAB" o.l.v. M. van der Horst, Herengracht 4]

G: Ja, dat was een, ook boekhouden deed hij. Wat deed hij nog meer? Middenstand, hoe noem je dat nou, SPD en zo, de boekhouding deed 'ie. Dan kon je allemaal je diploma's daar halen.

I1: Deed u dat overdag of deed u dat 's avonds?

G: Nee, 's avonds.

I1: Ja, kan u zich daar nog wat van herinneren, van die school?

G: Ook heel fijn, heel gezellig.

I1: Ja, hoeveel keer per week ging u daar naar toe?

G: Eigenlijk eerst twee keer, omdat, ik had natuurlijk geen Mulo of zo, en ik wilde mijn middenstand in een jaar halen. Toen zei ik, nou, als ik zaterdagavond nu ook komt. Toen was er gewoon extra les. En dat ging ik ook doen. En toen had ik het inderdaad. Ik was in september begonnen en in mei was ik, juni, was ik klaar. Dus toen had ik m'n middenstands. Nou, als je dat extra kunt doen. Maar we richtten wel met z'n allen..., het was zo gezellig, eigenlijk nog leuker als de andere dingen, we richtten een ploertenclub op.

I1: Ploertenclub? Vertelt u daar eens wat over.

G: Nou, dat was, en dan had je les en dan zeiden ze met elkaar dingen overhoren of studeren. Da's heel leuk en elkaar vragen stellen. Hoe je dit of dat doet. En dat noemde je dan de ploertenclub. Dat verzinde Van der Horst zelf. En toen zei ik, oh, van die man dat hij dat..... we hebben heel gezellig gehad met elkaar. En dan gingen we naar de een en dan naar de ander en daar dan met een heel clubje.

I1: Thuis bij de ander?

G: Was heel gezellig. Thuis met elkaar leren, want die wilden dat ook wel.

I1: Hoe groot was dat clubje?

G: Dat was 5, 6 hadden we dan en soms dan...

I1: Waren dat jongens en meisjes door elkaar?

G: Door elkaar, ja. Was heel gezellig.

I1: Toen had u dus na een jaar had u uw middenstandsdiploma, toen ging u vakdiploma...

G: Ja, in Den Haag heb ik toen gedaan. Eerst algemeen textieldiploma. Dat was een jaar. En toen heb ik herenmode en bedden en matrassen gedaan, omdat de damesmode was vol. En toen ben ik het jaar erop damesmode gaan doen. Zo was ik wel bezig, maar toen wilde ik daar in die winkel natuurlijk ook weer weg, want ik dacht, dan wil ik ook die richting uit.

I1: Ja, en dan wil je niet meer in een bakkerij werken?

G: En toen heb ik dus gevraagd aan iemand bij ons in de buurt gevraagd, nou, mijn zus is weg bij Kors. Ik weet niet of jij die zaak nog kent? [W.F. Kors & Zn., Haarlemmerstraat 241-243]

I1: Kors, met een K of met een C?

G: Met een K. En was Bedrijfskleding en Herenkleding was dat.

I1: Op de Haarlemmerstraat?

G: Ja, ongeveer waar Halfords zit, nu. En die belde voor me op en daar kon ik dus komen solliciteren. Nou, hij alles gevraagd. Zegt 'ie: "Ja, die en die heb jou gestuurd." "Ja", ik zeg: "Ja. En is het dan zo goed? Maar moet u geen inlichtingen vragen waar ik gewerkt heb?" "Nee", zei 'ie, "dat vraag ik niet voor niets". En als hij dan vraagt: hoeveel verdien je, dan ga ik toch wel iets hoger zitten. Ik had 25 gulden in de week. Daar moest je zes dagen toch... ik moest de school betalen en alles. En toen zei hij: "En hoeveel verdien je daar?" Ik zei 40 gulden. Ik dacht: nou dag. Als ik het niet krijg, dan zie ik het wel. Toen zeg ie: "Nou, da's geen enkel punt." Nou, ik kreeg zo.

I1: Dus in de bakkerij verdiende u 25 gulden, en toen u dus bij hem ging solliciteren.....toen heeft u gewoon gezegd....40 gulden en dat kreeg u?

G: Ja, en ik had hooguit in die bakkerij, kijk, kreeg wel eens 2,50 omdat ik nog wel eens wat langer werkte 's avonds, dan had ik 27,50; maar die 40 gulden, die kreeg ik zo. En toen zei 'ie: "Uitstekend, da's prima." Ik dacht, nou, dit is even een mazzeltje. Dat was even leuk.

I1: En hoeveel dagen in de week stond u in de winkel?

G: 5,5 dag en op maandagochtend alleen niet, want dan moest ik naar school in Den Haag. Dat was op maandagochtend.

I1: En wat deed u, het was natuurlijk bedrijfskleding, die winkel, maar wat deed u nu eigenlijk met uw vakdiploma naaien en dameskleding?

G: Nee, daar heb ik toch nooit wat mee gedaan. Dat wou ik toch ook niet dus, nee, dat vond ik vreselijk. Dus en in de winkel staan, dat vond ik wel leuk. En dat leren. Ja, ik had heel graag willen leren, dat is het enige. Mijn zusje heeft het wel voor elkaar gekregen; dat was 10 jaar later.

I1: Nou, u heeft toch uw middenstandsdiploma in een jaar gehaald?

G: Ja, en toen die vakdiploma's, heb ik ook allemaal binnen de tijd gehaald en toen wou ik bij die bedrijfskleding ook weg, want ook de eerste maand, moest ik boven komen. Kan je nagaan. Ik dacht: oh, God, ik krijg die 40 gulden per week natuurlijk niet. Het was de eerste maand. En toen kwam ik boven en toen zei hij: "Ja, ik wou het over dat loon hebben". Ik zeg, "Ja, ja, ik zie wel". Hij zei: "'t Is of je het altijd gedaan hebt, hoor, je krijgt er gelijk 25 bij". Toen had ik bijna het dubbele. Ja, ik had dus die 40 gulden per week, dat was 160; en daar kreeg ik 25.

I1: Gulden?

G: Ik wist niet wat me gebeurde, maar luister, dit gaat zo goed hoor, maar toen werkte ik daar een poos en toen raakte mijn vader even..... dat was ook in die tijd. Want als je geen werk had, kreeg je geen geld he?

I1: Er was niet zoiets als de Sociale Dienst?

G:Ik verdiende geld en dat moest opgegeven worden en toen moest eigenlijk mijn salaris regelrecht naar het gezin. Dus toen kwam ik bij mijn baas, en die zei: "En nou moet je hele salaris naar jouw thuis toe". Ik zei: "Het zij niet anders. Als ik maar een paar gulden overhoud". Toen zegt hij: "Dat gaan we dus niet doen, hoor. Ik geef er wel 50 gulden bovenop". Ik ging daar verdienen, een man kon daar niet tegenop. Ik had het daar zo naar mijn zin.

I1: En u kreeg 40 gulden..... Eerst 25, toen 40, die 40 moest u afdragen aan het gezin?

G:toen ik eenmaal daar werkte had ik een ander salaris al. Ik had 185 al. En toen moest ik dat eigenlijk thuis afdragen.... maar toen kreeg ik van mijn baas gelijk. Hij zei: "Nou, die dragen we af aan de SD en jij krijgt 50 van mij". Dus dat eh, nou, dus dat ging ook heel goed. Maar ja, toen ging ik solliciteren bij De Groot in de Donkersteeg, ik weet niet of je dat kent? [Fa. De Groot, Donkersteeg 1]

I1: En wat was De Groot voor een winkel?

G: Damesmode, een hele dure; en daar wilde ik wel werken.

I1: En werd u daar gelijk aangenomen?

G: Ja, ik werd aangenomen, maar dan moest ik, ik zat in die bedrijven van 250 gulden zat ik toen al op bij Kors, en onder beide had mijn vader wel weer werk, maar dat is niet erg. Maar hoe het vroeger ging. Dat je dat dan zomaar in moest leveren, he?

I1: Ja, u ging er dus eigenlijk heel erg op achteruit bij die baan van De Groot?

G: Ja, daar ging ik 50 gulden per maand naar omlaag. Van 250 naar 200. Maar ja, ik ga het toch doen. Dus ik naar mijn baas toe. Ik zeg: "Ja, ik wil weg". Hij zegt: "Waarom, heb je het niet meer naar je zin?" Ik zeg: "Dat weet u. Ik heb het fijn. Maar dat weet u, ik wil verderop. Ik ben met die diploma's bezig. Ik wil dat dit jaar afmaken. Ik wil gewoon verder. En ik verdien daar 50 gulden meer". "Oh", zegt hij, "maar dat is geen probleem". Toen kreeg ik godsiemeine daar 300. Toen dacht ik: ja, dan ga ik daar niet voor 200 staan. En ik wist ook nog dat ze daar met provisie werkten; die meiden waren krengerig onder elkaar. En toen dacht ik: nou dan ga ik dat niet doen. Dus ik zei: "Nou, daar moet ik even over denken hoor". Ik had allang de beslissing genomen.

I1: En toen bent u bij de bedrijfskleding gebleven? Omdat daar de verdiensten zo goed waren?

G: Ja, en ik wou wat sparen en ik wou zelf wat houden. en ik wilde toch allerlei dingen gaan doen. Ik ging op vakantie toen. Ben naar Italië..... Ik ging leven, dus ik dacht, nou.

I1: Maar even voor mijn beeld: was het nou een bedrag per maand of was het per week?

G: Per maand, ja. Maar die 40 gulden niet, dat was per week natuurlijk, dat was dus 160.

I2: Die 300 was per maand?

G: Die 300 was per maand; dat was veel hoor. Dat was echt heel veel voor mijn doen. Ik kon leven.

I1: Hoe oud was u nu precies in die tijd? Kan u zich dat nog goed herinneren?

G: Ik ben met 19 jaar bij die Vos weggegaan ongeveer en toen naar Kors. En daar heb ik tot 22 jaar gewerkt. Maar als je dan zegt dat je trouwt, dan ga je eruit hè, ging je toen.

I1: Ja. Er was even ook een tijdje geen vriendje. U had natuurlijk die ploertenclub van de Herengracht.

G: Oh, ja, daar heb ik geen vriendje opgedaan, nee.

I1: En toen ging u bij die Kors werken...

G: En toen ik dus meer geld verdiende, ging ik dansen. Ik wou dansles en dat mocht ik ook niet. Dus daar ging ik met mijn hoge hakken onder me....

I1: Waar had u dansles?

G: Alphenaar.

I1: Waar was Alphenaar?

G: In De Harmonie.

I1: Op De Harmonie op de Breesstraat? [Jan Alphenaar gaf o.m. danslessen in De Harmonie, Breesstraat 16]

G: Ja, was de bovenzaal. En daar heb ik.

I1: Vertel eens hoe dat ging? Wanneer was dat in de week, vertel daar eens wat over.

G: Op zondagmiddag, heel leuk, heel gezellig.

I1: Hoe ging u daar naar toe? Hoe laat was het?

G: Op gewoon mijn oude schoenen, m'n platte schoenen, want ik mocht er niet heen, en dan nam ik andere schoenen mee. Stiekem die had ik gekocht, hoge hakken. Dus die deed ik onder mijn snelbinders. Dan ging ik daar heen. Dus en ja, zo ging het dus een beetje dus. Stiekem. Maar op een gegeven moment kon ik dat niet meer, dat stiekeme, want toen zei ze: "Waarom moet je nu altijd op zondagmiddag weg?" Dus ik naar m'n moeder, ik zeg: "Ja, ik zit op dansen". "Zit je er al op?" "Ja, je houdt je mond dicht hoor." Ja zo.

I1: Dus u ging eigenlijk stiekem daar naar toe, nam platte schoenen expres mee?

G: M'n hoge hakken nam ik mee.

I1: Ja, die nam u mee, u had uw platte schoenen aan. En dat was de zondagmiddag?

G: Ja, dat was de zondagmiddag, dat was was ook weer leuk.

I1: Kon u goed dansen?

G: Nou ja, ik kon wel... en Henk, die had bijvoorbeeld ster, en zilver. Eerst zilver is het en dan ster?

I1: En daar heeft u Henk leren kennen?

G: Ja.

I1: En daar ging u mee dansen?

G: Daar ging ik mee dansen. Ja, en later ging ik naar Noordwijk, naar het Casino; dat heette dan het Casino.....dat is niet een bioscoop, dat is een dansgelegenheid. Lido had je ook.

I1: Ja. Wanneer gingen jullie daar naar toe?

G: Op zaterdagavond en dan met de tram natuurlijk.

I1: OK, over de tramtijd in Leiden. Waar reed de..... Wat voor tram was het?

G: Nou, het zal de blauwe tram toch wel geweest zijn?

I1: Ja, ik vraag het aan u. Want ik weet het niet. Je had ook de gele tram toch?

G: Ja, nou, dat durf ik niet eens te zeggen? Maar ik ging zo vaak.....

I1: Waar stapte u op?

G: Dan stapte op de Lammenschans op en dan naar Noordwijk.

I1: En reed die dan 's avonds ook nog terug of.....?

G: Dat was het jammere, dan moest je eigenlijk om 24.00 uur al weer terug en dat wilde ik niet meer. Dus dan snorde ik er altijd eentje op die bij mij in de buurt woonde of zo, die grotere jongens, die ouder waren. Maar ja, Henk was dan, ja, die was dan ook, met z'n brommertje van z'n vader en ja, toen

dachten we wel eens, vervelend hè, want ja, je kon nooit met elkaar mee. Want ik kwam ook nog niet thuis met Henk. Op het laatst ging ik toch maar achterop die brommer van Henk. Was toch gezelliger met z'n tweeën naar huis.

I1: Dan ging u heen met de tram en omdat die na twaalfen niet meer reed, ging u achterop de brommer?

G: Ja, breng me maar naar huis.

I1: Hoelang hebt u verkering gehad zonder dat uw ouders het wisten?

G: Nou, echt wisten, ze wisten wel dat ik met hem omging of zo, maar niet dat ik echt bij elkaar thuis kwam. Nou, we kwamen. We gingen denk ik al wel twee jaar met elkaar om voordat we echt bij elkaar thuis kwamen en toen zijn we ook maar gelijk getrouwd, want toen moest ik trouwen. Dus toen heb ik er maar gelijk vaart achter gezet.

I2: Wanneer was dat, wanneer ben je getrouwd?

G: Ik ben in '62 getrouwd, in maart.

I1: OK, ik hoorde u heel tussendoor even iets....als u er niets over wilt zeggen, moet u het maar zeggen; u moest trouwen?

G: Ja, dat was toen zo, daar was geen discussie over mogelijk, haha. Dus hè. Toen mochten we wel bij een oma in. Maar toen moesten we wel in de kerk trouwen en belijdenis doen, maar dat vond ik helemaal niet erg. Ik ging toch wel naar de kerk, dus dat vond ik niet erg.

I1: En bij welke oma ging u inwonen?

G: Bij de oma van mijn man. In de Trompstraat.

I1: OK, en hoe oud was u, in '62?

G: Was ik 22. Ja, was wel erg jammer voor me dat ik daar niet kon blijven werken. Dat heb ik heel erg gevonden.

I1: Mocht dat niet, mocht je als getrouwde vrouw niet blijven werken?

G: Nee. En ik was zwanger natuurlijk.

I1: En van wie mocht dat niet?

G: Nou, dat was toen zo. Als je getrouwd was, dan ging je eruit. En mijn baas vond dat heel vervelend. Je mag gewoon blijven werken tot zes weken ervoor en zes weken erna en dan kreeg je die uitkering van zwangerschapsverlof.

I1: Kreeg je in die tijd al een zwangerschapsuitkering?

G: Ja, dat kreeg ik wel. Zes weken ervoor.

I1: Van wie kreeg u die uitkering, weet u dat nog?

G: Dat was niet van de baas. Dat ging via een verzekering, denk ik, maar omdat ik een te dikke buik kreeg ben ik twee weken eerder gegaan. Je gaat maar lekker naar huis, om esthetische redenen. En toen kreeg ik dat ook uitbetaald. En toen zei hij, dan kom je daarna maar gewoon terug. Want hij zei, want daar hebben ze niks over te zeggen. Dus, en dat heb ik ook gedaan, want toen was Eric geboren. En toen ben ik toch een paar middagen teruggegaan. En ik vond het heerlijk. Maar Eric hield het thuis niet uit. Bij mijn ouders. Ja, het was een heel druk gezin. En die hilde zoveel en daar kon mijn moeder dan niet zo makkelijk mee omgaan. Was toch een groot gezin. En toen moest ik toch weer thuis komen. Er was geen opvang nog toen.

I1: Dus u heeft eigenlijk wel door mogen doorwerken toen u getrouwd was? En zelfs nog een kind had. Dus u had het met uw baas getroffen, zeg maar?

G: Het was niet gewoon.

I1: En zeiden anderen er wel wat van?

G: Nee. Want iedereen wilde het toch eigenlijk wel een beetje. Want als nou, veronderstel dat mijn zoon, die oudste, het heel gemakkelijk bij mijn ouders thuis had gedaan. En niet zo druk was geweest en hij had het daar gedaan. Nou, dan had ik.... ik had wel meerdere middagen kunnen werken en ik had het ook helemaal naar mijn zin. Dus ja, ik verdiende hardstikke goed, want ik verdiende nog meer dan Henk, haha.

I1: En u ging toen in de Trompstraat wonen, dus weer een andere wijk in Leiden. U woonde toen bij de oma van uw man. En hoe was de Trompstraat?

G: Ja, gewoon. Ik vond het niet zo heel fijn daar hoor. Ik vond het geen hele leuke straat. Ik kwam natuurlijk daar vandaan. De Herensteeg was gezellig, en de Van der Hoevenstraat was ook, waren ook, heel leuke mensen. En daar het ging wel. Ik pas me wel aan. Maar niet heel fijn. Ik vond niet fijn wonen.

I1: Wat was er niet fijn?

G: Nou ja, gewoon ja. Anders, ja anders. Wat moet ik zeggen? Je kan je ergens gelijk thuis voelen. En Henk kwam er eigenlijk wel vandaan, dus die had het wel naar zijn zin. Want die had op 75 altijd gewoond met z'n ouders die hadden een kruidenierswinkel. Toen ook nog, maar die Oma woonde op 81.

I1: Een kruidenierswinkel in de Trompstraat?

G: Ja. Op de hoek.

I1: En hoe heette die kruidenierswinkel?

G: Ja, gewoon Lepelaar natuurlijk. Het was een winkel van hunzelf.

I1: Ja, dus de ouders van Henk hadden een kruidenierswinkel op de hoek van de Trompstraat en welke andere straat?

G: Heemskerkstraat heet dat.

I1: Is die er nu nog?

G: Nee, toen is het een groentezaak geworden daarna en nu is het een gewoon woonhuis.

I1: Maar toen u dus in de Trompstraat bij oma ging wonen, toen was de kruidenierswinkel er nog? Dus zijn ouders woonden ook om de hoek?

G: Ja, ja. Die zijn later naar Den Haag gegaan. Want mijn schoonvader had een andere baan. Dat natuurlijk man en vrouw werkten in die kruidenierswinkel, hè, vroeger, dat was heel hard werken en toen is mijn schoonvader op een school gaan werken als conciërge in Den Haag. Want daar was zijn zwager, was daar directeur, dus die had voor een mooi baantje gezorgd.

I1: Ik wil nog even terug naar, want u slaat nu een aantal stappen over; u woonde bij die oma op het bovenhuis. Het was niet zo heel erg leuk in de Trompstraat. U had een kind, en u ging ook nog een paar middagjes naar de Haarlemmerstraat.

G: En dat is toen gauw weer overgegaan, omdat het toen niet ging. Maar toen ging ik wel elke dag naar mijn ouders toe naar de Van der Hoevenstraat. Ik stapte 's morgens op met m'n kinderen en ik ging naar de Van der Hoevenstraat.

I1: Ja, toen bent u echt met Kors gestopt?

G: Ja, omdat ik het niet kon.

I1: Maar hoe lang heeft u dan bij oma boven in de Trompstraat gewoond?

G: 5 jaar.

I1: Oh, dus is ook nog uw tweede zoon, is daar ook nog geboren?

G: Nee, nee.

I1: Oh, niet. 5 jaar boven gewoond. Was oma alleen? Of was er ook nog een opa?

G: Nee, oma was alleen. Opa leefde in begin nog, dus die is toen overleden. Maar dat, nou, ik heb het prima, Ja, ik kan het altijd wel vinden hoor, ik pas me wel aan. Maar het is natuurlijk nooit makkelijk. 20

Want je had boven daar had je dus twee kamers. Maar je moest.... op de gang had je een gasstelletje met twee pitten en een waterkraantje met koud water. En ik had geen toilet en ik had geen douche. Ik had niks. Dus ik moest altijd naar 't toilet bij oma, door het huis heen. Dus we liepen wel eens te wippenkonten.... Dacht, anders ben je wel een uur kwijt bij oma. Dan later hebben we dat toch maar met zo'n emmer met een deksel opgelost. Dat we dachten dan, plassen we dan toch maar, in godsnaam daar maar op. We gaan niet iedere keer door de kamer heen bij oma. En nou, dat deden we dan. Ja, voor een grote boodschap moet je toch....., dus dat was niet makkelijk.

I1: En wassen bijvoorbeeld? Hoe?

G: De kleine wasjes, die deed ik wel daar. Dan kookte ik het op en uitspoelen op het balkon. Maar anders ging ik met de grote was naar mijn moeder toe. En dan deed ik daar de hele dag met mijn moeder samen alle was. En dan deden we dat samen. En dan hielp ik haar daar die dag en dat was ook goed.

I1: Ja, want we hebben het nu over 1962 tot 1967 zo'n beetje. U heeft daar vijf jaar gewoond. Dus in die tijd en er was ook geen douche, denk ik dan, in dat huis?

G: Nee, bij mijn moeder toen wel hoor. Bij mijn ouders wel. Want die hebben toen daar in de Van der Hoevenstraat dus gelijk een douche gekomen en wastafels op de slaapkamers, dat ging gelijk anders. Maar ik had natuurlijk bij die oma niks.

I1: Nee. Ging u wel eens naar uw schoonouders, want die woonden ook om de hoek? Maar die zijn toen weggegaan naar Den Haag, in die periode?

G: Toen de oudste een jaar was, zijn die naar Den Haag gegaan.

I1: Toen woonde u natuurlijk in een wijk waar u niet zo bekend was. De Trompstraat, en u vond het er ook niet zo leuk; maar u had wel een klein jongetje. Wat was het contact met de burens die u had?

G: Oh, wel goed hoor. Ja, ik was er niet heel veel. Maar ik heb zelfs daar nog in de winkel gestaan, daar mocht ik ook weer in de winkel staan, was een melkboer aan de overkant. Toen zei ze van de melkwinkel: "Wil je dan niet als Henk thuis is een paar uurtjes hier werken?" "Ja hoor, dat vind ik ook wel leuk." En toen was Henk op zaterdagmiddag thuis en dan ging ik daar in die winkel een paar uurtjes helpen. En dat heb ik wel gedaan.

I1: Ja, dus daar waren nog een heleboel winkels in die wijk?

G: Ja.

I1: De kruidenierswinkel....

G: Er waren echt zo daar op die hoeken, daar waren de winkels,

I1: Vertelt u eens wat wat daar was. Leuk om te horen.

G: Als we zo de straat hadden, woonde ik hier op 81, en dan had je op die hoek woonden mijn schoonouders op 75. En op die hoek was ook een kruidenierswinkel, maar die verkocht nog wat meerdere dingen; dat was, ja, ze noemde hem de pup of de tut, was een beetje een serieus mannetje. En dan had je daar weer, daar op de hoek, had je een melkboer waar ik dan geholpen had en daar op de andere hoek had je een bakker. En daar verder daar op de hoek had je een sigaren- en sigarettenwinkel, dus je had echt heel veel winkels en nog een groenteman ook nog daar verderop in die straat, dus dat was er allemaal wel, ja.

I1: En kwamen er dan ook nog leveranciers aan de deur?

G: De bakker met de bakfiets en de motortje erop. Elke dag.... Ja, 't is toch wat?

I1: Terwijl er dus een bakker in de straat was, kwam er een andere bakker nog langs de deur?

G: Die bij mijn ouders kwam, die kwam toen bij mij ook; voor een half broodje.

I1: Weet u nog wat u betaalde in die tijd voor een half broodje?

G: Ik denk dat een heel broodje was toen iets van 46 cent of 48 cent.

I1: Zo'n beetje 1960, 46 cent?

G: Ja, en toen later werd het wel wat duurder; was een half broodje denk wel 40, 45 cent, half broodje. Ja, 't was toch eigenlijk in verhouding....

I1: 46 cent voor een heel brood. Maar ja, je verdiende naar verhouding wel minder.

G: Ja, maar ik vind dat, in verhouding is dat brood niet eens zoveel duurder geworden, toch?

I1: En naast de bakker die aan de deur kwam? Kwamen er nog meer?

G: De groenteboer kwam ook aan de deur en de schillenboer. En er kwam een man met closetpapier langs, met een kar.

I1: Met closetpapier? Alleen met closetpapier?

G: Een bakfiets met alleen met closetpapier. En als je niet kocht, wat riep hij dan? Dat ga ik niet zeggen, want het wordt opgenomen.

I1: U heeft het zelf niet gezegd!

G: Dan riep hij, als je nee zei, naar boven: "Schijten jullie niet meer?", als je niet kocht. Nou, dat wilde eigenlijk niemand naar z'n hoofd hebben. Dus dan kochten ze allemaal closetpapier, En je had ook nog een olieman aan de deur, hè, met zo'n hele kar en dan zeep en...

I1: De olieman en wat voor soort olie bracht hij?

G: Ook petroleum had ie in een bak en dan kon je dan zoveel liter kopen, en dat werd steeds minder natuurlijk, maar die hele kar stond dan vol met zeepoeder en later allerlei dingen met trapjes en fluitketeltjes. Alles had ie op het laatst bij zich, en die verkocht van alles. Die kwam ook aan de deur, ja.

I1: Wat deden jullie met die petroleum?

G: Nou, ik niet meer. Ik heb het daar niet meer gehad. Maar oma wel. Voor petroleumstelletjes hè, maar niet meer voor andere dingen. Het was echt voor petroleumstelletjes.

I1: En hoe verwarmden jullie het huis?

G: Gewoon kachel.

I1: Kolen? En hoe vaak kwamen de kolen?

G: Nou ja, dat durf ik echt niet helemaal te zeggen. Als ze op waren. Als ik veel gestookt had, dan moest ik weer bellen.

I1: En het kolenhok? Waar stond het?

G: Hier heb ik ook nog een kolenhok gehad. [Heb jij het niet koud? Zonder antwoord af te wachten gaat mevrouw de verwarming hoger zetten] Daar hadden we ook een kolenhok. Op het balkon natuurlijk.

I1: Op het balkon stond het kolenhok?

G: Ja.

I1: Nog even over uw huwelijkse leven. U woonde daar op de Trompstraat die eerste vijf jaar, boven; een jongetje van..., een klein jongetje nog om maar zo te zeggen. Wat deed u in de avonden, ging u toen nog wel eens ergens naar toe? Was er een buurthuis, of een speeltuinvereniging of?

G: Daar ging ik niet naar toe. Nee.

I1: Die was er wel?

G: Weet ik niet. Ik ben eigenlijk in die buurt eigenlijk nooit ergens naar toe gegaan. Ik ging altijd naar mijn ouders toe en daar in die buurt ja, en daar ga ik nog mijn boodschappen doen, dat is nog mijn

wijkje daarzo en daar ging ik in dat buurtje ging met de buren ook wat meer om. Meer dan hier. Ja, ik kan eigenlijk niet zeggen dat ik het heel erg vond hier. Maar ja, niet echt gezellig.

I1: Maar u ging ook niet meer dansen?

G: Nee, dat was er helemaal niet meer bij..... Henk had, toen was hij in ploegen gaan werken, want dat verdiende meer. Dus de ene week had hij ochtenddienst en de andere week had 'ie avonddienst. Dus als hij ochtenddienst had, nou, dan moest je 5 uur er weer uit.

I1: Wat deed uw man precies?

G: Toen was ie bij de Rotogravure. Een boekbinderij was dat.

I1: OK, en waar was de Rotogravure?

G: Op het Galgewater. Net voorbij de school, waar die nieuwe huizen nu staan.

I1: Ja, oh ja, dat deel van het Galgewater. Tegenover de Stadstimmerwerf daar?

G: Precies. Ja. Ze noemden het...

I1: En wat deed hij daar precies, bij de Rotogravure?

G: Goh, ik ken dat woord niet eens.....boekbinder of zo.

I1: Hij werkte in ploegendiensten, zoals u zei. Wat voor diensten waren dat? Heel vroeg op?

G: Van 6-3 uur en van 3-12 uur en dan ook op zaterdag nog, toen werkte je ook nog op zaterdag. En toen is 'ie overgegaan, toen werd de tweede geboren, toen is 'ie overgegaan naar de LOI. De Leidse Onderwijsinstellingen.

I2: Wanneer was dat?

G: In '70.

I1: Bij de LOI gaan werken in Leiderdorp?

G: Nee, hierzo in de Oosterkerkstraat. De LOI heeft 'ie toen 'ie 15 jaar was in Leiderdorp even gewerkt.

I1: De Oosterkerkstraat, en daar werkte 'ie ook op de drukkerij?

G: En dat is toen overgegaan naar Zoeterwoude, die drukkerij, dat is verplaatst. Toen is 'ie daar gaan werken.

I1: Er waren hier toch best nog wat fabrieken? Je had natuurlijk de Meelfabriek en dan was er dus ook nog de Rotogravure.

G: Nee, dat was de LOI al, daarzo.

I1: Wat waren er nog meer voor fabrieken hier?

G: Dat zou ik ook niet eens weten.... Oh ja, hier aan de overkant, ik vergeet het ergste. Er was een hele grote fabriek hier toen ik hier kwam wonen. Backer & Co.

I1: Wat was dat voor...

G: Snoepspullen en marsepein en dingetjes voor op gebakjes en van die kraaltjes voor op gebakjes, allemaal dat zoetwarenspul.

I1: En dat was op de Hoge Rijndijk?

G: Ja, dat was hier op de hoek, was een hele grote fabriek, want toen kon ik niet zo door kijken. Daar tot aan die lantaarnpaal, daar stond die fabriek.

I1: Want u bent na de Trompstraat hier gaan wonen, waar u nu woont en dat was de Rijnkade?

G: Was in '68.

I1: Hadden jullie daar wat mee te maken met die fabriek of...

G: Alleen dat hij vreselijk stonk, dat was echt heel erg.

I1: Ja, stank! En dit huis, is dat een huurhuis of koop?

G: Is een koophuis. Eerst was het huur en later hebben we het gekocht. Je kon toen geen huis krijgen in die tijd. En toen had die oma waar we toen inwoonden, die kende iemand van Zitman. Want daar waste ze toen voor en die kende ze ook nog van vroeger. En die zei toen: "Dan moet je die maar eens gaan vragen". Want die had huizen. Dus wij gingen het daar vragen. En toen zeiden ze: "Ik heb er net een verhuurd aan de Oosterdwarstraat. Maar er komt ook nog eentje vrij hier achter, aan de Rijnkade. Maar toen ik het zo gezien had, zo klein. Maar ja, goed, je had toch wat vrij. Dus we zeiden: "Dat willen we wel". Maar we kwamen er nog niet in omdat we maar één kind hadden. Je moest er twee hebben.

I1: Van wie moest dat?

G: Van de Huisvesting. Je kreeg anders geen vergunning. Dat was echt zo. Dus toen zei ik: "Nou, ik ben zwanger". Maar daar traptten ze niet in.... en toen zeiden we..... en toen zei die vrouw, die was al 91. Die zei: "Krijg je geen vergunning? Kan je een auto regelen? Dan ga ik met je mee, dan ga ik wel met jullie naar Huisvesting toe".

I1: Dus die huiseigenaar gunde u heel erg het huis? En die was al 91 en die ging mee naar Huisvesting?

G: Dat was op de Hooigracht nog, als je bij de Ir. Driessenstraat gelijk links gaat [nr. 79], en toen zijn we daar heen gegaan. Ze zeiden: "Nee, ze krijgen dat huis niet; ze hebben maar één kind." Toen zei ze: "Het is mijn huis en zij komen er in te wonen." Zij zeiden: "Nee, het mag niet". En toen zei ze: "Dan geen vergunning, dan gaan er planken voor, dan wordt het gewoon pakhuis". Als je dan dat kleine wijffie zag; ze was nog kleiner dan ik! "Nou, goed hoor", zegt ze, "dat is prima, dan gaat het gewoon dicht. Jullie willen het toch zo?". Ja, en dan zouden ze het nog bespreken. Ze zegt: "Je hoeft van mij niks te bespreken, hoor." En toen ging het er nog flink aan toe van dit en dat. En toen zei ze: "We praten er dan niet meer over, we zien het wel wat jullie besluiten, en anders gaan er volgende week de planken ervoor". Toen kregen we toch een vergunning.

I1: Dus die mevrouw Zitman heeft zich heel hard voor u gemaakt? En toen was u zo'n beetje 30 en toen kwam de tweede toch?

G: Ja, toen kwam de tweede. Gelukkig wel.

I1: Werkte u toen nog? Of toen had u gewoon echt geen werk?

G: Nee, dat was niet aan de orde. Ik ging elke dag toen nog naar mijn ouders. En dat was een groot gezin, dus daar was altijd wat te doen.

I1: En de laatste jaren tot de kinderen het huis uit waren? Hier in dit huis. Hoe heeft u hier gewoond?

G: Ik heb hier altijd heerlijk gewoond. Ja, mijn man wou hier nooit weg. Die vond het hier het einde. Dus op het laatst. Ik wilde hier heel graag weg voor de ruimte. Maar nu heb ik het hier prima naar m'n zin. En nu ook, na het overlijden van mijn man. Nou wil ik ook niet meer verhuizen, want dan ben ik alleen als ik ergens kom. En nu, ik heb alles om me heen.

I1: U vond het te klein?

G: Ja.

I1: Want heeft u een tuin?

G: Een klein tuintje, ja. En twee slaapkamertjes en dan een zolder. En daar is dan een klein kamertje van gemaakt. Dus dat ging dan nog wel. En dat gaat ook wel. Maar je had geen mooie douche. Ik heb daar dan een toilet, maar het is nog niet mooi. Wij dachten al die tijd dat we het konden kopen. Maar acht jaar geleden kon dat dan eindelijk. En toen zei ik tegen Henk: "Nou wil ik verhuizen. Ik wil het wel kopen, maar dan meteen verkopen. En dan naar een groter huis".

I1: Maar uw man wilde niet naar een groter huis?

G: En toen hadden we ons ingeschreven een aantal jaren geleden en toen werden we ingeloot in Oegstgeest voor een appartement. Want het ging niet goed met mijn handen en knieën en Henk die hielp me toen wel een beetje. Maar ik moest eigenlijk toch naar iets beters gaan. Want tweehoog staat nog een extra koelkast en een droger. Dat is allemaal twee hoog. Toen hadden we ingeschreven en toen werden we ingeloot.

I1: En dat is twee jaar geleden?

G: 3 jaar. Eerst kreeg Henk op 5 mei te horen dat hij ALS had en de andere dag hoorden we dat we dat gekregen hadden. En toen zei hij: "Ik ga niet meer weg. Ik ga niet meer weg hier". Nou, dat kon ik dan ook niet meer. "Nou, dan ga je het zelf maar afzeggen". Ik schaamde me dood. Toen zei hij: "Nou, dat ga ik ook wel doen". En toen wist ik, dan zit ik hier eigenlijk vast, als je nu niet weggaat, dan kom je eigenlijk niet meer ...

I1: Dat kan ik me voorstellen, dat dat wel een beetje heel lastig is. Nog heel even terug. Anders hebben we zo'n gat. De jongens, die zijn hier ook opgegroeid?

G: Heel fijn.

I1: En die zijn snel na elkaar het huis uit gegaan?

G: Nee, Eric was, die was ook 24.... en Arthur ook, toen ze uit huis gingen. Eerst Eric, die had een huis gekocht in de Ververstraat en die had een hele goeie baan. Daar wou hij eigenlijk weg, want hij wilde weer gaan studeren. Met wiskunde was hij toen begonnen, maar dat vond hij toch niet leuk. Maar hij had een huis gekocht. Maar het ging net zoals bij mij: "Wil je ander werk gaan doen, je krijgt opslag". En toen kwam hij hier bij mij: "Ik kan niet eens opzeggen, ik kan niet eens gaan studeren, iedere keer doen ze dat en dan geven ze je verhoging en dan kan je niet weg". Op een gegeven moment heeft hij toch ontslag genomen. Hij ging fysiotherapie doen. "En dan kom ik wel weer hier wonen". Het hele boeltje werd verkocht en hij kwam weer bij ons wonen met al zijn spullen. En toen was hij 27.

I1: En toen had u ze nog weer allebei thuis?

G: Ja, allebei weer thuis. Het was wel gezellig. Is toch wel even anders. Als iemand op zichzelf gewoond heeft, is toch wel even anders. En toen leerde hij dan, nu zijn ex-vrouw, Erica kennen, en die hebben zo samen, want zij was al fysiotherapeut. En toen was hij 30 en toen heeft hij het gehaald. En toen had hij ook gelijk werk bij zijn ex, waar hij toen mee omging, die werkte in de Hartenkamp in Haarlem.
[Bennebroek]

I1: En toen is hij toen wel het huis uitgegaan?

G: Ja, toen is 'ie wel, toen ging hij ook al vaak naar die vriendin toe. En toen ging hij en toen ging Arthur met 24 jaar.

I1: Dan hebben we het over 19.....1990, 1995. 20 jaar geleden...

G: Ja, ja, precies.

I1: Bent u in die tussentijd, toen de jongens bijna of uit huis waren, nog wel weer eens ergens gaan werken?

G: Nee, nee. Nou, ik was elke dag thuis, bij mijn ouders, want die waren toen al ziek, dus daar ging ik elke dag heen, soms wel twee, drie keer per dag.

I1: Dus de laatste jaren heeft u dus heel veel voor uw ouders gezorgd?

G: Dat was eerder dan toen de jongens uit huis gingen. Want toen de jongens nog thuis waren, ging ik ook al elke dag naar mijn ouders om te helpen. Die waren allebei ziek en toen is mijn vader overleden in '95. En toen werd mijn moeder alsnog maar zieker en die had helemaal hulp nodig. Maar gelukkig kwam het toen dat er wat meer zorg kwam. Toen kwam het dat ik wat meer hulp kreeg. Toen moest ze gaan spuiten en dat moest ik dan ook drie keer per dag.

I1: En toen kwam er wat professionele hulp van buitenaf? En in de vroegere tijd waren ze eigenlijk helemaal op u aangewezen. Was er wel een huisarts?

G: De huisarts kwam eigenlijk, die kwam misschien eens in het jaar. Dan moest je hem nodig hebben voor de griep en die kwam dan anders niet. Dat was toen helemaal niet zo. En het is ook zo, ze worden ziek en dan ga je eerst voor de huishoudelijke hulp en dan ga je de medicijnen bestellen. En dan ga je met je moeder naar het ziekenhuis. Allerlei dingen pakte je op.

I1: Een dagtaak erbij?

G: Ja, dat was het ook. En dat heeft wel eens troubles opgeleverd hier in huis. Dan kreeg ik van beide kanten op mijn kop. Want mijn ouders zeiden ook: "Dat moet je eigenlijk niet allemaal doen; er moet meer hulp komen", en toen van lieverlee, is dat. En toen zei Henk: "Dit kan gewoon niet zo doorgaan". Want de ene week deed ik avonddienst en dan de andere week ging ik dan vroeg. Het is net hoe het uitkwam, maar ik was natuurlijk wel altijd onderweg en dan ben je niet altijd meer zo vrolijk thuis. Want als ze me dan hier thuis in de weg liepen, dan dacht ik: doe dat dan even allemaal.

I1: U was toen gewoon moe?

G: Ja, en ik moest het ook ontgelden natuurlijk. Je was ook moe, dat was gewoon zo. Ik heb het niet erg gevonden hoor, maar ik was toch wel heel blij dat er hulp kwam en toen kwam er die Alphahulp voor huishoudelijke hulp, toen ook een ochtend in de week. Die eerste paar waren eigenlijk helemaal niks. Ja, want mijn vader was zo: [slaat op de tafel] "Soep". Ja, en dat pikt niet iedereen natuurlijk. Maar toen kwam er een vrouw, toen dachten we: nou, dat gaat nooit, zo'n deftige dame. Maar dat ging fantastisch. Want dan zei ze: "Ja, meneer! [klopt weer op de tafel] Soep", en dat ging goed. En toen kwam er dus een ochtendhulp, want dat was ook nog moeilijk met mijn vader, want die was niet makkelijk. En toen kregen we dan voor mijn moeder hulp, eerst alleen voor een keer in de week om d'r te wassen, en dat scheelde mij toen ook al weer heel veel. Maar mijn vader wilde dat niet, maar op een gegeven moment wel en toen kreeg ik ook dat ze 's morgens en 's avonds kwamen. Om 's morgens te spuiten en toen later ook zelfs 's middags. Dus toen was ik van een heleboel af en toen kon ik de wat fijnere dingen doen. Ik kon wat lekkers klaar maken, of ik kon wat leuks doen. Maar de afwas staat er en je moest de was toch nog doen en ik wilde de tuin doen. Er was nog genoeg te doen, maar het was niet helemaal meer alleen vliegen.

I1: U stond er niet meer helemaal alleen voor?

G: Nee, nee. Toen is m'n vader in '95 overleden en mijn moeder pas in 2004.

I1: Dus, die is pas 10 jaar geleden overleden? Hoe oud is uw moeder dan geworden?

G: Bijna 89, die is naar Overrijn [bejaardentehuis] gegaan, twee jaar daar voor.

I1: Hoe oud is uw vader dan geworden?

G: Die was 83.

I1: Dus ze hebben allebei een respectabele leeftijd gehaald?

G: M'n schoonouders waren allebei 86. Maar mijn man haalde het niet.

I1: Als u nu terugkijkt, u heeft eigenlijk toch bijna uw hele leven in Leiden gewoond? Als u nu gewoon op uw leven terugkijkt. Op het Leidse, want we hebben het natuurlijk wel over Leiden. Zou u dan nog kunnen samenvatten wat voor soort leven heeft u gehad?

G: Ik heb het toch wel naar mijn zin gehad en zeker hier. En in de Van der Hoevenstraat ook. De laatste jaren, de Van der Hoevenstraat en de Rijnkade. Ik vond het in de Trompstraat niet fijn.

I1: En in de Herensteeg?

G: Ja, je beseftte het niet zo vroeger. Was met iedereen bevriend en nee, helemaal naar m'n zin gehad. Je deed toch wel heel veel dingen vroeger.

I1: Heb ik nou ook nog iets vergeten te vragen over een bepaalde periode in uw leven of over Leiden? Dat u denkt: dat had ik ook nog wel even willen vertellen.

G: Ik heb er nog wel over zitten denken deze week, omdat jullie kwamen, maar ik weet het eigenlijk niet zo. Ik kan niet zeggen, echt aparte dingen.

I1: Maar u hebt wel verteld over die winkeltjes in de Herensteeg. En over het buurtleven in de Herensteeg. Dus dat zijn toch wel dingen die in deze tijd toch wel anders zijn.

G: Dat was ook gewoon leuk. Met al die winkeltjes, dat was toch een heel ander leven. Ik zeg wel eens heel eerlijk, het was vroeger toch gezelliger onder elkaar dan dat het nu is.

I1: Ja, en gezinnen met 21 kinderen komen ook niet zo veel meer voor....

G: Nee, nee. Maar daar zou ik ook niet meer naar terug willen. Dat gezin was ik niet aan het benijden, maar met de mensen en iedereen kwam toch wel voor elkaar op. Alleen ja, ik heb wel de periode thuis met de jongens, die toen weg moesten. Dat is een nare tijd geweest, omdat m'n moeder het heel erg vond, en de kinderen, en dat heb ik toch wel heel erg gevonden. Maar ik dacht toen: dat doe je een kind niet aan, maar nu denk je veel milder over je vader. Ja man, je hebt zelf ook niks gehad. Met 4 jaar staande eten. Die werd ook opgevoed met een zolder in het donker, waar het kierde waar hij sliep. Hij heeft zelf ook nooit een gezellige opvoeding gehad. Ik denk er nu ook weer veel milder over. Die periode heb ik lang naar gevonden. Maar dat zijn wel eens dingen.....die jongens hebben zich prima, die hebben allemaal een café gehad. Want mijn opa en oma die in dat spoorhuis woonden, die waren geheelonthouder, hè. Dus ik mocht geen wijntje in huis halen, dat mocht niet. Maar toen werden mijn broers ouder, toen zei ik wel eens: "Maar die hebben precies het tegenovergestelde gedaan." De oudste, die is een café begonnen op de hoek van de Breestraat, dat is Aart. Karel, die kenden jullie, die had toen dat koffiehuis in de Morsstraat.

I1: Is dat er nog steeds, dat koffiehuis in de Morsstraat?

G: Nee, want die is ook al overleden, maar die kocht al die huizen daar in de buurt op. Sjaak, die kent hem heel goed. En die zei toen een keer: "Ja, als wij een keer een huis op het Noordeinde of zo willen

kopen, dan is het al weg”. Maar die wist niet dat ik zijn zuster was. En toen zei ik: “Sjaak, voordat je verder gaat, ik vind het heel naar voor jouzelf, maar het is mijn broer”. En die andere, Jaap, die had de Hushpup op de Beestenmarkt, naast de Mac Donalds had je dat zitten, op de Beestenmarkt. Die had dan ook een soort café. En die ander heeft toen de nachtveiligheidsdienst overgenomen van m’n vader. Die is in Rijnsburg gaan wonen. Ze hebben het eigenlijk allemaal wel zelf..... Die periode in huis, ja, dat vond ik naar, met mijn broers en dat mijn moeder ook zoveel verdriet had. Want met weinig geld, daar heb ik nooit zoveel last van gehad. Ik zorgde eigenlijk wel dat ik wat ging doen en ik kwam er wel.

I1: Volgens mij kunnen we het gesprek wel afronden.

I2: Ik heb nog één vraag. Jij bent wat ouder dan ik. Maar ik heb, ik weet niet of jij de, zo'n vrouwen-emancipatie, vrouwen-emancipatie hebt meegemaakt. En dat vind ik wel belangrijk, wat je daarvan gemerkt hebt, of heb je daar aan meegedaan?

G: Nou, dat wilde ik wel. Ja. Dat zei ik ook wel thuis. Nou, ik wilde hetzelfde. Die jongens 11 uur, dan ik ook 11 uur. “Nee”, zei hij, “want jij bent een meisje.” Dan zei ik: “Waar slaat dat nou op, een meisje kan hetzelfde als een jongen.” Ik heb het wel geprobeerd, maar dat heb ik wel verloren... Maar die dingen, dat was heel erg, ja. Dat vond ik wel.

I2: Maar wat deed je daaraan? Ben je meegegaan in de emancipatie?

G: Nee, daar heb ik nooit aan meegedaan. M'n zus wel. Maar ja, joh, ik was in '62 al getrouwd, dus dat was. Maar ik zei het wel heel vaak: “Ik tel net zoveel mee als een jongen.” En mijn zus heeft er wel aan meegedaan. Die was er volop in. Maar heb jij er aan meegedaan?

[De band wordt stopgezet]

Korte inhoudsopgave interview met Mw. Lepelaar.

Het gezin woonde in de Herensteeg en ze hadden het niet breed. Zoals mevrouw zelf zegt: er was vaak nauwelijks geld.

vanaf 00.03: Mevrouw heeft als kind in de *Herensteeg* gewoond. Hier was een aantal bedrijfjes zoals een *Schillenboer* waarvan het paard gewoon in de straat stond en (kippen) *Slachtpakhuis* van *de Mooij*. Daar kreeg het arme gezin *windeieren* van. Ze legt uit wat dat zijn. Verder woonde er in de straat ook een gezin met *21 kinderen*.

Vanaf 00.21: Over het gezin, het werk van vader bij de *Casino bioscoop* aan de Hogewoerd, de rol van geld, meehelpen, afbetalen. De periode op de Lagere school, de *septemberschool aan de Langebrug*, ging in de vrije tijd soms naar de *Overdekte op de Haarlemmerstraat*. Vertelt hoe het huis eruit zag en dat *Jeugdzorg* werd ingeschakeld voor twee broers.

vanaf 00.37: over haar schoolopleiding; mocht niet naar de Mulo, ging naar de Rooms Katholieke *Vakschool aan het Galgewater*, heeft later haar Middenstandsdiploma gehaald op de *Avondschool van v.d. Horst* op de Herengracht. Daar had ze met aantal medestudenten een zgn. *Ploertenclub*. (vertelt hierover op 00.51)

Vertelt verder over *diverse baantjes* bij: *Bakkerij Spruijt* op de Lage Rijndijk, een *Slagerij* in Voorschoten, bij *Banketbakker Nagtegaal* in de Cobetstraat; ze heeft later ook nog gewerkt bij *Bakkerij Vos* in de Kooilaan, maar haar meest favoriete baan was die bij de *Fa. Kors bedrijfskleding* in de Haarlemmerstraat. Ze weet nog heel goed wat ze in die tijd verdiende. Vertelt hier over op 00.54.

Feestdagen werden nauwelijks gevierd. *3 Oktober* vierden ze vooral met een bos paling.

vanaf 00.41: ze hadden geen douche, daarom gingen ze 1x per week in de teil. Toen ze wat ouder werd ging ze naar het *Badhuis in de Van der Werfstraat*, 1 kaartje voor 10 minuten. Ze kreeg haar eerste fiets toen ze 15 jaar was.

Als gezin gingen ze niet met vakantie. Toen ze ouder werd, ging ze, als ze uitging, achterop de brommer naar Noordwijk. Op 1.00.35 vertelt ze dat ze op *Dansles ging bij Alphenaar* in de Harmonie op de Breestraat. Daar leerde zij haar vriend kennen, waarmee ze later getrouwd is.

Vanaf 00.54: vertelt wat ze in die tijd *verdiende* met haar werk.

Vanaf 1.00: In 1962 is ze getrouwd en ging toen inwonen bij de oma van haar man; ze moesten trouwen omdat ze zwanger was. Ze ging wonen in de *Trompstraat* tot 1968.

Er waren *veel winkeltjes* in de Trompstraat: Kruidenier Lepelaar, een Melkwinkel, een Sigaren- en Sigarettenwinkel, een Bakker en een Groenteman.

In het huis was geen douche en alleen beneden een wc. Ze vertel hoe ze dit oplosten!

Langs de deuren kwamen ook *verschillende verkopers* zoals: een Bakker, een Groenteboer, een Schillenboer, een man met een bakfiets met closetpapier, een Olieman en een Kolenboer.

Haar echtgenoot werkte bij de *Rotogravure* in ploegendienst en ging later bij de *LOI* aan de Oosterkerkstraat werken.

In 1968 verhuizen ze naar de *Rijnkade*. Daar wordt de tweede zoon geboren.

Ze heeft haar haar ouders tot hun dood verzorgd, toen deze oud werden en verzorging nodig hadden.

Op 1.00.37 korte samenvatting over haar leven.